

Delavskim univerzam širša obzorja

Do 1959 pravzaprav nismo mogli govoriti o sistematičnem in dobro organiziranem izobraževanju odraslih. Sele z delavskimi in ljudskimi univerzami smo dobili poklicne ustanove, posebej namenjene izobraževanju odraslih, pa tudi doraščajoči mladini. Od 75 DLU, kolikor jih je bilo sprva, jih je lani ostalo le še 61. Če se vprašamo zakaj, je odgovor takšen: število se je zmanjšalo predvsem zaradi teritorialne reorganizacije komun. Pravimo: občina naj bi ostala tudi v prihodnje osnovno izhodišče za izobraževalno delo med odraslimi. Seveda je zaradi materialnih in kadrovskih pogojev nemogoče, da bi imela vsaka občina vsestransko usposobljeno DLU, zato bo v nekaterih izjemnih primerih smotno, da bo združeno več univerz v medobčinski zavod. Razrasle naj bi se predvsem DLU v večjih središčih, da bi lahko opravljale poleg svoje osnovne naloge še eno: pomagale manjšim delavskim univerzam, ki bi bile v njihovem okviru.

O teh in drugih vprašanjih so razpravljali na III. skupščini delavskih in ljudskih univerz Slovenije, ki je bila 27. maja v Mariboru. Dosedanji predsednik Ivo Tavčar je v svojem uvodnem referatu opozoril, da že dve leti opažamo zastoj v razvoju DU, čeprav so le-te opravile svoje vlogo. Njegov uspeh je namreč v tem, da so se ohranile in razširile ter da kljub težkim pogojem niso zmanjšale svoje dejavnosti. Utrdile so si položaj, ki so ga zaveze v času svojega nastajanja. Se najmanj je razveseljiva podoba o strokovnem kadru DLU: na 61 delavskih univerzah je le 86 strokovnih delavcev (poklicnih), 11 DU pa nima poklicnega upravnika. In še: 30 DU nima niti enega strokovnega sodelavca, pa tudi ne upravnika.

KAJ PA PROGRAMI IN METODE?

Ni dvoma, da je dobra kadrovska zasedba pogoj za učinkovito delovanje DU. Trenuten položaj je takšen, da bo treba številno strokovnega osebja najmanj potrojiti! Sele skupina strokovnjakov, sestavljena iz pedagoga, psihologa, sociologa in ekonomista, je lahko tisto jedro za izobraževalno delo z odraslimi, ki bo omogočilo DU, da bodo uspešno opravljale svojo funkcijo: združevale izobraževanje in urejale vprašanja, ki se pojavljajo v toku samoupravljanja.

Nujnosti graditve DU bi se morali zavedati vsi, ki nočejo zastajati za potrebami življenja. To velja še posebej za tiste, ki delajo pri DU, kajti če se tega ne bodo zavedali, se bodo utopili v praktičizmu in izgubili perspektivo. Dejstvo je, da so delavske univerze bile (in so še!) izpostavljene nevarnosti, da se spremene bodisi v naveden propagandni servis (vodstev političnih organizacij, ki delujejo po starem), ali pa v navadne prosvetne ustanove, podobne klasičnim šolam in obtežene z vso prosvetno dediščino.

Eno bistvenih vprašanj v nadaljnjem razvoju DU so prav gotovo tudi programi in metode njihovega izobraževalnega dela. Izobraževalnim oblikam bo treba namreč zagotoviti ustrezno vsebino, kar je v precejšnji meri odvisno od dobrih kadrov. To je temeljni pogoj za kvalitetnejši način dela. Ne moremo kar tako mimogrede, da družbeno izobraževanje, ki je temeljna naloga DU, še vedno ni dohitelo potreb družbenega razvoja, posebnost ne razni neposrednega upravljanja.

Kot ena izmed ovir pri delu DU je prav gotovo tehničnem znotraj delovnih organizacij. Ni malo primerov, da vidijo nekateri na odločujočih položajih le materialno graditev, pri tem pa pozabljajo na človeka, ali pa ga vidijo samo kot dodatek k stroju. Ta nevarnost resno ogroža razvoj samoupravljanja in je zato tudi precejšnja ovira pri delu DU. Temu lahko prištejemo še zastareli politični aktivizem, ki obravnava človeka kot predmet izobrazbe.

V PETIH LETIH LE 152 MILIJONOV

V materialnem pogledu ni položaj DU niti najmanj zavidljiv, saj zreali — v primerjavi s šolami in drugimi vzgojno izobraževalnimi ustanovami — precejšnjo neenakopravnost. Ne smemo pozabiti, da mnoge DU že ob ustanovitvi niso imele zagotov-

ljenih materialnih pogojev. Na primer: leta 1962 sta dobili le dve delavski univerzi sredstva iz družbenega sklada za šolstvo, lani pa je dobilo denar iz tovrstnih skladov 20 DU.

Podatki kažejo, da so dobile DLU v zadnjih letih skupno 152 milijonov din — torej 30 milijonov na leto, na vsako univerzo pa je odpadlo 500.000! Za novogradnje ni bilo denarja; nekaj sredstev (17 milijonov), s katerimi so prenovili prostore DU, je bilo iz lastnega dohodka tovrstnih univerz.

Se to: deset DU sploh nima delovnega prostora, 23 pa le po eno pisarno. Najnujnejše delovne prostore ima šest DU... V prihodnje bo treba še posebej razmisliti, kako bi rešili vprašanje učilnic, saj ima komaj 28 DU stalno na voljo 108 učilnic. Razumljivo: ker ni denarja, je otežkočen sodoben način pouka, saj ni zadosti primernih avdiovizualnih sredstev ipd. M. K.

Naročnikom in bralcem našega lista želimo prijetne počitnice na morju, v planinah in tudi — doma...

PRIPOROČILO O DELOVNI IN UČNI OBVEZNOSTI PROSVETNIH DELAVCEV

Delovno obveznost prosvetnih delavcev ureja odlok o honorarni službi, o delovni obveznosti in o nagajevanju v prosvetno-znanstveni službi v šolah in drugih vzgojnih ustanovah (Uradni list LRS, št. 6-15/56). Od tega odloka, ki je izšel leta 1956, veljajo danes samo še določbe, ki se nanašajo na delovno obveznost, druge določbe pa so korigirali drugi predpisi. Honorarno delo in plačevanje nadurnega dela urejajo pravilniki o delitvi osebnih dohodkov.

Določbe odloka iz leta 1956, ki danes še veljajo, so neuporabne in zastarele. Odlok je izšel pred reformo šolstva in pred uvedbo samoupravljanja v šolskih ustanovah, razen tega pa ureja samo učno obveznost ne pa tudi drugo vzgojno-izobraževalno delo prosvetnih delavcev. Številne šole in drugi vzgojni in izobraževalni zavodi ter občinski in okrajni šolski organi so že večkrat predlagali, da se na novo uredijo norme vzgojno-izobraževalnega dela prosvetnih delavcev in uskladijo z razvojem šolskega sistema.

Norme o delovni in učni obveznosti so v današnji situaciji zelo potrebne, ker zagotavljajo enotnost vzgojno-izobraževalnega procesa in v veliki meri tudi kvaliteto pedagoškega dela. Hkrati pa varujejo na eni strani prosvetne delavce pred prevelikim preobremenjevanjem, na drugi strani pa šolske zavode pred izkoriščanjem posameznikov.

Ker še nimamo predpisa, ki bi v skladu s sedanjim stanjem šolstva urejal delovno in učno obveznost prosvetnih delavcev, je skupina strokovnjakov sindikata delavcev družbenih dejavnosti, zavoda za strokovno izobraževa-

nje SRS in zavoda za napredek šolstva SRS izdelala naslednje priporočilo o delovni in učni obveznosti prosvetnih delavcev.

Delovna obveznost

Na vseh šolah in drugih izobraževalnih in vzgojnih ustanovah je čas vzgojno-izobraževalnega dela prosvetnih delavcev tedensko 42 ur. Čas vzgojno-izobraževalnega dela obsega učno oziroma vzgojno obveznost in drugo redno delo.

V čas vzgojno-izobraževalnega dela je treba šteti razen učne oziroma vzgojne obveznosti še pripravo na vzgojno-izobraževalno delo, obvezno strokovno izpopolnjevanje, šolske konference, dežurstvo, športne dneve in poučne ekskurzije, sodelovanje pri delu skupnosti učencev, roditeljske seje, individualne stike s starši in drugimi v zvezi z vzgojno-izobraževalnim delom. Vse to vzgojno-izobraževalno delo je osnova in merilo za redne osebne dohodke prosvetnih delavcev.

V vzgojno-izobraževalno delo je treba šteti tudi varstvo knjižnic, kabinetov, delavnic in telovadnic, nadomeščanje odsotnih prosvetnih delavcev (supliranje), dodatno pomoč učencem, delo v zvezi z izvajanjem prostovoljnih dejavnosti učencev, mentorstvo v krožkih učencev, izpitne, popravne naloge, risb in drugih izdelkov v zvezi z vzgojno-izobraževalnim delom, vodstvo šolskih pevskih zborov in orkestror, razredništvo, predstojništvo odsekov, delavnic in drugih organizacijskih enot šole in drugo delo, ki ga opravljajo prosvetni delavci v zvezi z delom šole po nalogu šolskih organov. Za to vzgojno-izobraževalno delo se prosvetnega delavca nagraduje posebej.

Učna oziroma vzgojna obveznost prosvetnih delavcev je različna glede na stopnjo šole in značaj vzgojno-izobraževalnega dela. Učna obveznost prosvetnih delavcev na osnovnih šolah znaša tedensko 22 učnih ur, na šolah druge stopnje pa tedensko 20 učnih ur. Učna obveznost učiteljev praktičnega pouka je tedensko 24 ur. Vzgojna obveznost v varstveno vzgojnih zavodih in domovih za učence šol znaša 30 vzgojnih ur na teden.

Zaradi specifičnosti posameznih predmetov lahko — v izjemnih primerih — samoupravni organi šol znižajo ali zvišajo učno obveznost prosvetnih delavcev na osnovnih šolah in šolah druge stopnje do 2 uri na teden. Učna ura teoretičnega pouka traja 45 minut, učna ura praktičnega pouka traja 60 minut, vzgojiteljska ura prav tako 60 minut.

Ostalo osebje na šolah in drugih izobraževalnih in vzgojnih zavodih (laboranti, knjižničarji itd.) imajo 42-urno delovno obveznost.

Predstojnik varstveno vzgojnega zavoda, kjer je nad 50 otrok s prehrano, in predstojnik osnovne šole, gimnazije ali šole za izobraževanje učnih in vzgojnih delavcev, ki ima več kot 12 oddelkov, nima obveznih učnih oziroma vzgojnih ur, ki nima obveznih učnih odn. vzgojnih ur, je dolžan v primeru potrebe nadomeščati odsotne prosvetne delavce tedensko do 6 učnih oziroma vzgojnih ur. Za to delo mu ne pripada posebno plačilo, razen v izjemnih primerih, o katerih odloča svet šole.

Predstojniku zgoraj omenjenih šol z do 12 oddelki in vzgojno

izdeloval statute; toda v tej akciji so bili sindikati tako zelo angažirani, da je marsikje trpela aktivnost sindikata kot politične organizacije. Pokazalo se je, da sindikalne organizacije mnogokrat niso uspele angažirati celotnega kolektiva za tako delo, niso uspele postaviti samostojnega mnenja delovnega kolektiva. Dolžnost sindikata pa je predvsem, da ustvari ugodne politične pogoje v odnosih v kolektivu, tako da kolektiv stvari razume, da pravilno postavlja osnovna stališča, da usklajuje svoje interese z družbenimi interesi.

Nadaljnja naloga sindikata je zdaj — na osnovi statuta in ustave usklajevati pravilnike, od pravilnika o delitvi dohodka do pravilnika o delovnih razmerjih. Pri tem pa se moramo izogibati vsakega praktičizma, preveč konkretne operative angažiranosti, ki jemlje čas za politično delovanje v kolektivih, ki nas ovira, da bi prisluhnili delovnim ljudem. Težišče dejavnosti sindikalne podružnice in vseh sindikalnih forumov mora biti — ne v operativnem praktičizmu, pač pa v široki, globoki politični dejavnosti, neposredno povezani z delovnim kolektivom in njegovimi interesi, pri čemer lahko dosežemo rezultat, če bomo imeli samostojna mnenja in iniciativo.

Razprava na plenumu je pokazala, da so prav sindikalne podružnice v delovnih organizacijah šolskih zavodov pokazale veliko aktivnost pri vprašanjih neurejenega materialnega položaja šolstva. Pa tudi tukaj se je obravnavanje te problematike prevečkrat izrodilo v tamenje nad usodo šolstva, nad usodo prosvetnih delavcev, dostikrat ni bilo perspektive v kolektivih ipd. Tako stanje je posledica tudi še vedno dokaj močnih ostankov administrativnega upravljanja in obravnavanja šolstva kot neke postranske dejavnosti. Tu je potrebno, da sindikalne podružnice dejansko aktivirajo te kolektive v samostojne in zavestne upravljavce, ki se bodo znali boriti za rešitev svojih materialnih in drugih težav, za pospešitev napredka šolstva, modernizacijo pouka itd.

Plenum se je posebej zadržal pri vprašanju sindikalnih kadrov. Naši sindikalni kadri se v zadnjem času ne pomlajujejo, mladina se ne vključuje v sindikalno delo. Potrebe po večjem številu aktivnih družbenih delavcev pa so vsak dan večje. Zato naj bi tako sindikalne podružnice kakor občinski odbori začeli s sistematično kadrovsko politiko.

V zaključnih besedah je predsednik republiškega odbora Marjan Jenko dejal, da stanje v naših sindikalnih podružnicah ni tako slabo, kot se tu in tam zdi. Beležimo znaten premik aktivnosti v naši sindikalni dejavnosti v celoti, ki resda ni povsod enaka, ponekod imamo pojave letargije zaradi neuspehov njihovega prizadevanja; drugod je spet aktivnost večja v občinskih odborih, manj v samih sindikalnih podružnicah; kljub temu pa bo treba v tesni povezavi z nadaljnjim razvijanjem delavskega samoupravljanja nadaljevati in še aktivirati začeto delo v smislu nalog in sklepov V. kongresa Zveze sindikatov Jugoslavije.

Učne oziroma vzgojne nadure V primeru pomanjkanja prosvetnih delavcev, ali če je to potrebno za uspešno vzgojno-izobraževalno delo v šoli, imajo lahko prosvetni delavci šole začasno učne oziroma vzgojne nadure. O teh nadurah odloča svet šole. Svet šole ne sme določiti posamezniku tedensko več kakor 6 učnih oziroma vzgojnih nadur. Svet šole lahko na predlog učiteljskega zbora in v izjemnem primeru določi posamezniku, ki je na to pristal, tudi več kot 6 učnih oziroma vzgojnih nadur.

Učne oziroma vzgojne nadure sočasne. Delovna mesta, za katera primanjkuje prosvetnih delavcev ter se opravljajo z nadurnim delom, je treba toliko časa razpisovati, dokler jih ne zasedejo stalni prosvetni delavci. Šole so dolžne sprejeti prosvetne delavce, ki so se prijavili na razpis in ki ustrezajo razpisnim pogojem.

Prosvetni delavci smejo prevzeti honorarne učne oziroma vzgojne ure v drugi šoli ali ustanovi samo v dovoljenjem sveta šole. Prosvetnemu delavcu, ki ima več kakor 6 učnih ali vzgojnih nadur, svet šole ne sme dovoliti honorarnega dela v drugi šoli ali ustanovi.

Če se ti delovni kolektivi ne bodo znali postaviti na lastne noge, jih bo življenje prehitelo in bo vsako tarnanje zastoj. Pri tem večkrat tudi medsebojni odnosi niso urejeni, še vse preveč je pojavov absolutizma posameznih ravnateljev, ki se s samoupravljanjem čutijo ogrožene.

V sindikalnih organizacijah ponekod tudi ni razčiščeno vprašanje, kaj naj sindikat sploh še dela, če imamo upravno vodstvo in samoupravne organe, ki so itak dolžni skrbeti za delo in poslovanje delovne organizacije. Ali naj se delo duplira na dveh ali treh organih ipd.

Treba je povedati, da se je v bolj aktivnih sindikalnih organizacijah že pokazalo, da ima sindikat v novih pogojih še mnogo več dela, kot ga je imel v preteklosti, kajti samo sindikalna podružnica je lahko politični temelj samoupravljanja. Samo z aktivnim idejnim, izobraževalnim delom bo lahko sindikalna podružnica in njeno vodstvo doseglo to, da bo kolektiv v celoti znal upravljati in dejansko tudi upravljal. Zato mora biti o zadevah poslovanja svoje delovne organizacije stalno in sistematično informiran, dati mora mnenja o bistvenih problemih svojega dela in življenja. Če ne bo sindikalna podružnica svoje dela usmerila tako — ob istovrstni samostojni oceni problemov in lastni iniciativnosti — ne bo poglobljala samoupravljanja in delitve dohodka.

Izrednega pomena pri tem je, da si podružnica organizacijsko pravilno postavi naloge. Delovni program mora biti, sestavljen po vsebini in rokih za celo leto, temelj za delo sindikalne podružnice. Ta program pa sme iti samo v tako širino, da ga lahko s svojimi močmi uresničimo. Še posebej pa je treba vztrajati pri tem, da se politični sklepi sindikalne podružnice dosledno izvajajo tako v upravnih vodstvih kot v organih samoupravljanja, da so kolektivu prezentna njegova prizadevanja in rezultati.

Plenum se je posebej zadržal pri vprašanju sindikalnih kadrov. Naši sindikalni kadri se v zadnjem času ne pomlajujejo, mladina se ne vključuje v sindikalno delo. Potrebe po večjem številu aktivnih družbenih delavcev pa so vsak dan večje. Zato naj bi tako sindikalne podružnice kakor občinski odbori začeli s sistematično kadrovsko politiko.

V zaključnih besedah je predsednik republiškega odbora Marjan Jenko dejal, da stanje v naših sindikalnih podružnicah ni tako slabo, kot se tu in tam zdi. Beležimo znaten premik aktivnosti v naši sindikalni dejavnosti v celoti, ki resda ni povsod enaka, ponekod imamo pojave letargije zaradi neuspehov njihovega prizadevanja; drugod je spet aktivnost večja v občinskih odborih, manj v samih sindikalnih podružnicah; kljub temu pa bo treba v tesni povezavi z nadaljnjim razvijanjem delavskega samoupravljanja nadaljevati in še aktivirati začeto delo v smislu nalog in sklepov V. kongresa Zveze sindikatov Jugoslavije.

Šolska TV si le počasi utira pot v šolo

Ob koncu šolskega leta se je izteklo tudi prvo leto naših šolskih televizijskih oddaj, ki so se sistematično vrstile vsak ponedeljek in si skušale utreti pot v šole — kot dopolnilo k učnemu načrtu in kot živ, moderen pripomoček za lažje dojetje snovi. Ugotoviti, koliko se je TV šolskim urom to posrečilo, je bil namen posveta, ki ga je 2. junija t.l. sklical Zavod za napredek šolstva skupaj z vodstvom šolskih TV oddaj. Posvetu so prisostvovali predstavniki zavodov za prosvetno pedagoško službo, o vlogi in pomenu TV šolskih oddaj je govoril prof. Janez Tomšič, Jožica Weingerlova pa je dala nekaj samokritičnih pripomb o letošnjih TV oddajah za šolo — s (Nadaljevanje na 2. strani)

SOLSKE KNJIŽNICE IN SEDEMLETNI NAČRT RAZVOJA ŠOLSTVA

Problemi in perspektive posebnega šolstva

Z običnega zbora društva defektologov Slovenije

Koreferat,* ki naj bi zajemal delež šolskih knjižnic v perspektivnem razvoju šolstva in knjižničarstva v obdobju od 1964 do 1970, žal ne bo ustrezal v celoti tej temi, spričo enostavnega razloga, da tega deleža sploh ni. Ta ugotovitev je vse prej kot razveseljiva. Spričo tega sem morala namesto pretresanja problematike šolskih knjižnic v sedemletnem načrtu posvetiti te misli reševanju sedemletnega načrta, ki ne upošteva šolskih knjižnic. In to kljub temu, da »vzgojna in izobraževalna dejavnost kot del splošne družbene dejavnosti ni bila deležna še nikdar v preteklosti take pozornosti in tolikih razprav kot danes, ko je postala splošno priznana kot eden izmed pomembnih činiteljev za družbeni in gospodarski napredek«, skratka, da »pri programiranju razvoja šolstva v prihodnosti izhajamo iz stališča, da je širša in boljše izobrazba eden izmed zelo pomembnih faktorjev družbenega in gospodarskega razvoja«.

Z zakonom o osnovni šoli iz leta 1959 je postala osnovna šola obvezna za vso mladino od 7. do

* Koreferat je bil podan na plenumu Društva bibliotekarjev Slovenije v Trbovljah dne 13. maja 1964.

Šolska TV

(Nadaljevanje s 1. strani)

stališča vodstva televizijskih šolskih oddaj.

Vodstvo TV šolskih oddaj čuti — tako je poudarila tovaršica Weingerlova — vse večjo potrebo po ožjem sodelovanju s šolami, tako z otroki, zlasti pa še s pedagogi, ki spremljajo te oddaje, pripravljajo otroke na ogled teh oddaj, opazujejo reakcije otrok ob oddajah itd. Predvsem od teh si želi vodstvo TV šolskih oddaj več pripomb, nasvetov in kritike. Čeprav so bile — po splošnem mnenju — nekatere letošnje šolske TV oddaje zelo dobre, pa ni mogoče nadaljnji napredek in uspešno poslanstvo teh oddaj brez ožjega sodelovanja pedagogov.

Vodstvo TV šolskih oddaj se zaveda pomanjkljivosti letošnjega programa šolskih TV oddaj. Predvsem je bil ta program dokaj pozno določen, šolske TV oddaje so prihajale glede na obdelavo šolske snovi, kot jo določa učni načrt, prepozno, dalje niso bile povsem usklajene z učnim načrtom, niso dajale dovolj poudarka vsem učnim predmetom. O vseh teh pomanjkljivostih ima seveda vodstvo TV oddaj svoja opravila: mreža sestavljalcev in izvajalcev TV šolskih ur se je šele formirala, menjavali so se ljudje pri pripravljanju oddaj, ni bilo nekega učinkovitega svetovalskega telesa, ki bi sistematično sodelovalo pri oblikovanju šolskih TV oddaj od planiranja pa do publiciranja v časopisih, ipd.

Predstavniki zavodov za prosvetno pedagoško službo so dali takim in podobnim ugotovitvam svoje mnenje. O nekaterih letošnjih šolskih TV oddajah so bili mnenja, da so bile tako uspele, da niso potrebovale nobene komentarja s strani učitelja (nekateri teh oddaj — npr. o Kajuhu pa o invalidskem pevskem zboru in še katera — so imele opazen pozitiven vpliv na vzgojno problematiko otrok). Drži pa, da je potrebno že pred oddajo učence seznaniti vsaj z osnovnimi tendencami vsake oddaje; mlađe je treba šele pripravljati k pravilnemu sprejemanju oddaj. Navzoco so bili mnenja, da smo v letošnjem programu pogrešali več oddaj za najnižjo šolsko stopnjo, ki še najbolj potrebujejo slikovitih predstav. Prikazovali naj bi tudi več tehnoloških postopkov, kakršne se v šoli ne da prikazati, npr. delovanje plavža ipd. Predvsem pa bi treba napraviti dolgoročen program TV šolskih ur in z njim seznaniti šole.

Na posvetu smo slišali še več nemara koristnih pripomb. Učitelji sami vedno ne znajo ravnati s TV sprejemniki (ker jim tega ni nihče pokazal). Problem je dalje popravljanje aparatov — marsikje stoji v šoli sprejemnik neraben, ker ni nikogar, ki bi ga spravil spet v red. Bil je tudi predlog, naj bi TV za šole posredovala več estetske vzgoje (likovne, glasbene, literarne) in da naj bi poskusili prikazati tudi kako posrečeno uro v pravem razredu.

Nedavni posvet pedagogov in vodstva TV šolskih oddaj naj bi bil začetek plodnejšega sodelovanja šolnikov in televizije. Seveda pa je zastoj govoriči o TV šolskih oddajah v tistih šolah, kjer imajo še vedno 3-izmenski pouk, ali pa nimajo drugih pogojev, da bi si lahko omislili ta moderen in vsakomur koristen pripomoček vzgojno izobraževalnemu delu.

15. leta starosti, postala je splošna in enotna in ne dovoljuje nobenih izjem in ni mnogotirna. S tem zakonom so bili dani osnovni šoli zakoniti pogoji za uveljavljanje njene reforme, ki zajema tako zunanji organizacijski del osnovnih šol, kakor tudi notranje vsebinsko poglobljeno delo, ki hoče na vseh področjih učno-vzgojnega procesa šolarja čim bolj aktivirati v kvalitetnem osvajanju učne snovi, ki jo predvideva učni načrt.

Vprašanje čim bolj kvalitetnega realiziranja učnih načrtov že na tej elementarni stopnji je toliko pomembnejše, ker je od obsega in kvalitete znanja odvisno tudi kasnejše strokovno in splošno izobraževanje na šolah druge in tretje stopnje in usposobljenost cele družbe za realizacijo postavljenih načrtov. V skladu z reformo obvezne osemletne šole pa se je spremenila tudi fiziognomija šol druge stopnje. Na osnovi poglobljenega splošnoizobraževalnega ter strokovnega učnovzgojnega koncepta šol prve in druge stopnje je izdelan osnutek za perspektivni razvoj teh šol za obdobje 1964 do 1970 in temelji med drugim:

— na kvalitetnem in ustreznem omrežju šol,

— na strokovno usposobljenem in družbeno politično formiranem učnem osebju,

— na sodobni tehnizaciji šole (njeni opremljenosti in oskrbi z učili in učnimi pripomočki),

— na ustreznih prosvetno-pedagoški službi,

— na urejeni zdravstveni in socialno-varstveni zaščiti učencev in tako dalje.

Iz navedenega sledi, da bi morale šole spričo svojega koncepta kot spričo metod dela pri učnovzgojnem procesu odmeriti v svojem perspektivnem razvoju *enakovredne delež šolskim knjižnicam*, kot so ga odmerile standardnemu pouku, laboratorijem, brezplačni preskrbi učencev z učbeniki, tehničnemu pouku, telovadnicam, gospodinskemu pouku, organizaciji varstvene službe itd. Menim namreč, da ni mogoče realizirati standardnega pouka, kot ga zahteva sodobni učni načrt, ki bi temeljil zgolj na učbenikih. Le-ta je okvir, ki ga učenci z učiteljevo pomočjo napolni z dodatnim gradivom, ki ga dobi, doživlja in osvoji s pomočjo vseh pomagal sodobne šole, med katere sodi tudi knjiga. Če sodimo, da ni možno realizirati učnih načrtov samo s kredo v roki, marveč so pri tej realizaciji potrebna učitelju in učencu pomagala od laboratorijev, kabinetov, učil, audiovizualnih sredstev itd., potem je eno prvih in najosnovnejših pomagal prav gotovo šolska knjižnica, ki ne dopolnjuje učnega načrta enostransko, marveč v knjižnici zbrano gradivo dopolnjuje v celoti učnovzgojni koncept šole.

Ob pregledovanju osnutka perspektivnega razvoja našega šolstva pa ugotovimo, da so šolske knjižnice upošteevane res in dobe sedmo samo z eno besedo. Lahko sicer supponiramo, da zahtev po metodološko dognanem in standardno realiziranem učnovzgojnem procesu ni mogoče realizirati brez bogate in sodobno urejene šolske knjižnice. Vendar to lahko v omenjenem perspektivnem planu zaznamo samo med vrsticami. Vloge šolske knjižnice na šolah prve in druge stopnje, ureditve, organizacije dela, vzgoje kadra, gradnje in opreme pa osnutke za perspektivni razvoj šolstva ne omenja.

Takemu odnosu do problematike šolskih knjižnic se ne bi čudili, če bi sodile šolske knjižnice med tista pomagala sodobnega učnovzgojnega procesa, ki šele nastajajo, se razvijajo in še nimajo dokončno izoblikovane svoje funkcije v učnovzgojnem procesu na šolah prve in druge stopnje. Vendar, če pogledamo v zgodovino, so šolske knjižnice dokazale svojo funkcionalnost v vseh obdobjih zgodovine našega šolstva; seveda so kot šolstvo na Slovenskem doživle v svojem razvoju različne metamorfoze, toda bile so vseokoli bistveni sestavni element šolstva od njegovega nastanka dalje.

Prav tako tudi s kvantitativnega stališča, tako glede na število šolskih knjižnic kot glede na njihov knjižni fond, ne moremo, ko razpravljamo o perspektivnem razvoju šolstva, mimo teh knjižnic. Kot je razvidno iz statističnih podatkov iz l. 1960/61, ima od 1718 šol v naši republiki 1412 šol, ki so šolske knjižnice z 1.474.205 knjižnimi zvezki. Če te številke gledamo še v primerjavi z drugimi knjižnicami, ugotovimo, da so po svoji številčnosti šolske knjižnice na prvem mestu v naši republiki in po številu knjižnih zvezkov na drugem mestu. Ti podatki nam kažejo, da so šolske knjižnice nepogrešljiv del našega šolstva že, zaradi svoje številčnosti.

Ce pa k tej številčnosti dodamo še vse zahteve perspektivnega razvoja učnovzgojnega procesa na šolah prve in druge stopnje, bodo te knjižnice sodile med tista nepogrešljiva pomagala, brez katerih si ne moremo zamišljati realizacije perspektivnega načrta našega šolstva.

Ob nadaljnjem razčlenjevanju sedanjega stanja in problematike šolskih knjižnic lahko s obžalovanjem ugotovljamo, da sta tradicija in množičnost skoraj osamljeni vrtni naših šolskih knjižnic.

Podatki, ki govorijo o vsebini knjižnega fonda teh knjižnic, o ureditvi in organizaciji dela v teh knjižnicah, o problemu strokovnega kadra ter o stimulaciji tega kadra, o finančnih sredstvih, ki jih dobivajo te knjižnice ter o prostorih in opremi — ti podatki pa nam kažejo, da te knjižnice ne opravljajo in tudi v bodoče, dokler bo stanje takšno, ne bodo mogle opravljati tistega deleža standardnem učnovzgojnem procesu, kot ga predvideva perspektivni načrt. Z drugo besedo, če je perspektivna tehnizacija pouka pokazala potrebo po sodobno urejenih laboratorijih in tehničnih delavnicah, po laborantih in ustreznem strokovno usposobljenem učnem kadru, potem tudi kvalitetna vsebinska poglobljenost pouka ter program celotne vzgojne in izobraževalne dejavnosti terjajo široko ter standardno urejeno mrežo šolskih knjižnic, ki tako po kvaliteti knjižnega fonda kot po organizaciji dela v polni meri ustrezajo potrebam in konceptu te dejavnosti. Brez tega bo marsikatera zahteva tega koncepta obvisela v zraku, bodo angažirani še nadalje v učnovzgojni proces starši in tete in strici in znanci, ko bodo njihovi učenci šestega razreda osnovne šole prinašali domov naloge z naslovom »Kolektivizem in individualizem v naši družbi« ipd., ali pa se bodo še nadalje odlikovale šole, katerih učenci so znani, da največ oz. silno veliko bero, čeprav šolska knjižnica od leta 1958 ni kupila nobene nove knjige...

Vendar ne moremo trdit, da na tem področju v zadnjih letih ni bilo ničesar storjenega. Ena zelo močnih spodbud za obravnavanje problematike šolskih knjižnic je bil brez dvoma zakon o knjižnicah, ki je izšel v l. 1961. Ta in pa stanje šolskih knjižnic je privedlo do tega, da so bili izdelani osnovni koncepti, po katerih naj se vrši in izvaja organizacija dela šolskih knjižnic. Ta koncept je postavil šolske knjižnice na pravo in enakopravno ravnanje v celotni mreži knjižnic v naši republiki ter jih podredil nekaterim načelom, ki veljajo za knjižničarsko mrežo na področju republike. Kot se nam je pokazala potreba po vsestranski usposobljeni dejavnosti šolskih knjižnic v vidika perspektivnega razvoja šolstva, tako se nam ta ista načela ponove zopet v vidika vlo-

ge, pomena in dejavnosti knjižnic, kot jih predvideva zakon o knjižnicah.

Koncept o organizaciji dela šolskih knjižnic je bil izdelan glede na perspektivni razvoj šolstva in vključuje v vseh svojih postavkah tista načela, ki imajo svoj delež pri standardnem izvajanju učno-vzgojnega procesa, ter postavlja enotna stališča glede na ureditev in delo knjižnic, ki pa so hkrati dovolj široka in elastična, da se dajo prilagoditi značaju šol prve in druge stopnje. Koncept čisto določeno razmejuje glede na njihovo funkcionalnost posamezne oddelke šolske knjižnice ter daje osnovna navodila za strokovno ureditev ter vsebino knjižnega fonda. Za vse šolske knjižnice je postavljeno načelo prostega pristopa ter načelo, da

(Nadaljevanje na 3. strani)

Učenci posebne šole v Skofji Loki pod vodstvom svojega razrednika si ogledujejo naprave manjše elektrarne na Sori; življenjskost pouka in nazornost je še zlasti tera poudarjati pri delu z učenci posebne šole. (Foto: V. Rozman)

Le kdaj korak naprej v šolstvu viške občine?

Ko smo pred kratkim zapisali, da so na Igu pri Ljubljani, kjer je tamkajšnji šol grozila že četrta izmena, položili temelje novemu šolskemu poslopju, se je bržčas marsikdo oddahnil in si v tolažbo prikladal v spomin nekdanje, tako brezupno stanje v šolstvu, kot ga je bilo čutili vsa zadnja leta v ljubljanski občini Vič-Rudnik. Vendar pa se kljub odločnemu koraku, ki ga je za rešitev aktualnega vprašanja šolstva zastavila v svojem delu občinska skupščina Vič-Rudnik, danes še marsikaj ni premaknilo z mrtve točke. Sicer pa pogledimo kaj je pokazala lanskeletna analiza o stanju šolstva v tej ljubljanski občini.

V zadnjih letih je bilo storjenega precej pri razširitvi šolskega omrežja, saj je bilo samo v razdobju zadnjih šestih let zgrajenih več novih šol: šol na Vrhovcih in Brezovici, v Preserju, Trnovem in šola »Oskarja Kovačiča« v Ljubljani. Če pri tem upoštevamo dejstvo, da je bilo samo za gradnjo novih šolskih objektov v tem času investiranih 678 milijonov dinarjev in da nobena izmed teh šol nima urejene telovadnice, mnoge pa tudi ne telovadišče na prostem, se nam vsiljuje misel, kje je bila ob tako široko zastavljeni gradnji in razširitvi šolskega omrežja načrtnost. Danes si z vsemi močmi prizadevamo nadomestiti zamujeno in prvi korak k temu bo bližnja otvoritev nove telovadnice v šoli »Oskarja Kovačiča«. Ob tem pa so ostale brez telovadnic še mnoge druge šole in se podoba ponavlja iz leta v leto, saj za gradnjo prepotrebnih

telovadnih prostorov ali vsaj skromnega kotička, ki bi tudi na podeželju v zimskem času služil telesni vzgoji, ni mogoče najti sredstev. Vse kaže, da se stanje ne bo premaknilo dlje, kot je zdaj, še leta in leta, saj je občinski sklad za šolstvo namenil vsa svoja letošnja sredstva le za gradnjo nove šole na Igu in Bičevju ter za izdelavo načrtov za šolo v Velikih Laščah, kjer so domačini zbrali doslej že nič manj kot 8 milijonov dinarjev, vendar šola ni našla svojega mesta v letošnjem občinskem družbenem načrtu.

Tudi vse dosedanje analize o strokovni usposobljenosti učnega osebja v šolah nam kažejo, da je precejšnje število delovnih mest zasedeno z učnimi močmi, ki nimajo ustreznih izobrazbe in da mnogo delovnih mest sploh ni zasedenih. Vendar pa tudi skromno število štipendistov — lani so v občini štipendirali 23 dijakov — ne bo moglo rešiti vedno večje vprašanja strokovne usposobljenosti učnega osebja in ga prilagoditi novim, sodobnejšim učnim metodam.

Spričo sila razvejanega geografskega območja občine in še toliko bolj njene specifičnosti, saj je pretežni del kmetijskega značaja, je vedno bolj v ospredju vprašanje prevoza otrok. V občini Vič-Rudnik, ob skoraj nemogočem komunikacijskem omrežju, ni mogoče v celoti izvesti prehoda k nadaljnemu šolanju v popolnih šolah, se pravi zagotoviti nemoten prevoz vseh otrok, ki bi želeli nadaljevati šolanje na

popolnih osnovnih šolah. Ob majhnem številu otrok, ki bi se vsak dan vozili v svoje, nekaj kilometrov oddaljene popolne šole, ni ekonomično organizirati posebnega prevoza in ker tudi ni mogoče organizirati nastanitve otrok, je ostalo v občini še precej primerov prešolanja otrok. Tako v lanskem šolskem letu ni bilo rešeno prešolanje otrok iz Zapotke, Golega, Kravce peči, Črnege vrha, Sentjošta in Mohorja. Otroci iz teh krajev, razen iz Sentjošta in Črnege vrha, kjer so letos rešili vprašanje prešolanja otrok, bodo ostali — kot kaže — še leta odrezani od svojih centralnih šol.

Kako pa je s šolskimi prostori? Od 12 popolnih osnovnih šol imajo le tri šole svoje telovadnice, tuje telovadnice uporabljajo štiri šole, brez prostorov je kar šest šol, lastna igrišča pa ima prav tako 6 šol. Tudi glede opreme šol in učil ni položaj rožnat. Na najslabšem so ta čas šole v Velikih Laščah, na Igu, v Horjulu, medtem ko sta šoli na Dobrovi in v Polhovem Gradcu lani rešili to vprašanje deloma s svojimi, deloma pa s sredstvi občinskega sklada za šolstvo in s pomočjo nekaterih delovnih organizacij, ki so z razumevanjem priskočile kolektivom teh šol na pomoč in jim nudile vso podporo.

Problemov je še veliko. Med njimi so tudi skromna sredstva občinskega sklada za šolstva, ki ne morejo rešiti stanja na nekaterih šolah, ob vsem pa tudi ne spregledati tistih drobnih, vendar v vsakdanjem delu in življenju toliko večjih potreb, ki jih tudi ne bo moč rešiti kar čez noč, (nk)

Pretekli teden je bil v klubu poslancev v Ljubljani občni zbor društva defektologov Slovenije, ki se ga je udeležilo več kot 100 delegatov in povabljenih gostov. Po zanimivem uvodnem referatu sedanjega predsednika društva Vojka Jagodiča so delegati razpravljali o problematiki vzgoje in izobraževanja invalidne mladine. Splošna ugotovitev udeležencev razprave je bila, da kaže učno vzgojni kader pri delu z invalidno mladino izredno prizadevnost, pa tudi to, da smo v zadnjih letih zaznamovali v posebnem šolstvu precejšen napredek.

V. Jagodič je v svojem referatu govoril o pomenu in namenu društva, »ki se sicer omejuje le na ožji krog pedagoške in zdravstvene problematike — je pa zato toliko bolj aktualna in načelom socialističnega huma-

nizma toliko bližja, ker obsega skrb za tisto mladino, ki je prizadeta v svojem telesnem in duševnem razvoju«. Njegov namen je skrbeti za napredek specialnega pedagoškega in ostalega strokovnega dela na področju vzgojanja in izobraževanja oseb, motenih v duševnem in telesnem razvoju.

S sprejetjem republiškega zakona o posebnem šolstvu se je tovrstno šolstvo v celoti legaliziralo in je postalo sestavni del našega splošnega šolskega sistema. Šolanje razvojno motenih otrok je postalo obvezno in delo z razvojni moteno mladino je dobilo svojo družbeno afirmacijo.

Društvo defektologov je v okviru svoje dejavnosti intenzivno sodelovalo tudi pri sestavljanju plana razvoja posebnih šol v Sloveniji.

Le 28% zadovoljenih potreb
Podatki povedo, da imamo v naši republiki za duševno nerazvite otroke 29 šol in zavodov s 180 oddelki, v katere je zajetih 2100 otrok (od teh jih je v domovih 538). Za vedenjske in osebnostno motene otroke je 5 zavodov z 21 oddelki, v katere je zajetih 515 otrok in mladostnikov. Za gluho mladino imamo tri šole oz. zavode z 28 oddelki, v katerih je 280 otrok. — Za slepo mladino je en zavod z 8 oddelki (v katerih je 80 otrok), za fizično invalidno in bolno mladino pa je 5 šol in zavodov s 24 oddelki (238 otrok).

Iz tega lahko zaključimo, da je v posebne šole in zavode zajetih skupno 3212 otrok in mladine in da jih je od tega v internatih oz. domovih 1450. V vseh teh šolah in zavodih dela 340 učiteljev in vzgojiteljev.

Pri številkah, ki smo jih navedli, pa moramo upoštevati, da je to le del otrok od vseh tistih, ki bi bili potrebni posebnega obravnavanja. Prav tako tudi ne smemo mimo dejstva, da moremo s sedanjimi zmogljivostmi pokriti le nekaj odstotkov potreb obveznega šolanja: pri duševno prizadetih 39%, pri vedenjsko in osebnostno motenih 30%, za gluho mladino 81%, za slepo mladino 92%, za fizično invalidno in bolno mladino pa 45%. Pri tem niso upoštevani hudo naglušni in slabovidni ter dolgotrajno bolni otroci in logopati, pa tudi vsi tisti, ki bi morali začeti s posebnim postopkom že v predšolski dobi in nadaljevati profesionalno usposabljanje po dokončani šolski obveznosti. Ugotovitev, da so celotne potrebe posebnega šolstva pri nas zadovoljene le 28%, je zaskrbljujoča, zatorej so pred nami še številne nerešene naloge.

V 15 letih še 860 strokovno kvalificiranih defektologov

Eden bistvenih pogojev za uspešen razvoj posebnega šolstva so strokovni kadri, ali določneje — specializirani pedagogi. Od 340 pedagogov, kolikor jih dela danes v posebnih šolah, je specializiranih le dobra polovica. Izpolnjevanje našega posebnega šolstva pa bo terjalo v naslednjih 10 do 15 letih vsaj še 860 strokovno kvalificiranih defektologov. V naši republiki bomo ta problem rešili v okviru novo ustanovljene pedagoške akademije, razumljivo pa je, da bo v naslednjih letih treba rešiti tudi vprašanje pedagoške specializacije in investiti drugostopenjski študij za defektologe.

Glavna skrb društva v prihodnjem obdobju bo v pridobivanju kadrov za vpis na pedagoško akademijo, prav tako pa bo treba zainteresirati ustanove in ustanovitelje, da bodo kadre, ki jih potrebujejo, primerno štipendirali.

Glede financiranja osnovne dejavnosti in investiranja zavodov za posebno šolstvo, ki so medobčinskega in republiškega pomena, naj bi ustanove, ki po dejavnosti presegajo meje lastne kommune, uživale sredstva iz republiškega sklada za šolstvo. Res je, da mnogo tovrstnih ustanov še nima primernih prostorov za delo, kljub temu pa lahko ugotovimo, da se razmere zboljšujejo. Vzroke za to moramo iskati tako v povečanem interesu za problematiko posebnega šolstva in izpolnitvi socialnih služb, kakor tudi zanimanju, ki so ga pokazale kommune. Večje investicije so omogočile gradnjo triaznega centra, zavoda za gluho mladino, zavoda za slepo mladino in zavoda za invalidno mladino. Če samo ti štirje zavodi predstavljajo 2-milijardno družbeno investicijo, ki pa se bo vsekakor bogato obrestovala.

NAKNADNI RAZPISI DELOVNIH MEST!

Opozarjamo vodstva šol, naj pošljejo do 25. junija razpise delovnih mest za učno in vzgojno osebje na svojih zavodih; številka Prosvetnega delavca z naknadnimi razpisi bo izšla 8. julija!

Dejavnost slavističnega društva

Prizadevno delo podružnice Slavističnega društva v Ljubljani bi se dalo ugotoviti že s statističnimi podatki, npr. lani je vodstvo pripravilo kar 15 predavanj. Potrebno pa je navesti vsaj nekaj predavanj (npr. dr. J. Mahnič »Umetnost in znanost v dobi moderne«, razgovor Miško Kranjec — dr. F. Zdravce o ustvarjalnem procesu, dvakratno predavanje pokojnega dr. Sovreta o antični grški liriki — izšlo bo v knjigi! — Ravbarjevo predavanje o makedonski liriki), poleg lahko presodimo bogato tematiko in pogosto nova področja literature; ob tem menda ni potrebno posebej naglasiti koliko je v korist slavistom, ki žele izpopolnjevati svoje strokovno znanje.

Ob lanskim in letošnjim predavanjem pa se pojavljajo nekatera vprašanja, o katerih je potrebno spregovoriti. Predvsem je treba povedati, da obisk predavanj ni bil tolikšen kot pa trud prizadevnega vodstva ljubljanske podružnice. V letošnjem šolskem letu je Slavistično društvo organiziralo ciklus predavanj o filmski vzgoji skupno s Pionirskim domom (pač zaradi denarnih sredstev). O filmski vzgoji na naših šolah različne stopnje je že mnogokrat stekla beseda, pogosto se

je čulo poleg pritrjevalnega mnenja o potrebi in nujnosti tovrstne vzgoje tudi očitke, da ni pravih priročnikov za šolsko rabo. Zato je bil kaj dobrodošel bogat ciklus predavanj različnih predavateljev o filmu. Vendar je bil obisk dokaj skromen, glede na število članov slavističnega društva v Ljubljani že kar sramoten. Ob teh in drugih predavanjih nastane vprašanje, kako to, da je udeležba tako skromna, saj ni dvoma, da so strokovnjaki — predavatelji s svojimi predavanji zaslužili vse priznanje, vsebina njihovih tem pa je bila povečini take narave, da je za vsakega pomenila novost, obogatitev in strokovno izpopolnjevanje, v večini primerov uporabno za pouk po primerni modifikaciji.

Da ni bil obisk polnoštevilnejši, obstajajo gotovo vzroki subjektivni in objektivni narave. Vsekakor je treba obojati komodnost in brezbriznost do noviteta na slavističnem področju, saj se tako dobra diploma ne zadostuje, če hoče slavist — strokovnjak vztrajati na prisvojenem znanju, kakor da bi se pozneje ne zgodilo nič novega na področju literarne zgodovine, estetike, na področju literarne teorije, v družbeno-kulturnih premikih itd. Resda je marsikdo preobremenjen z delom, slavist pogosto tudi s takim, ki ne spada v okvir njegove stroke, vendar bi morali pač vsi težiti za tem, da vsakemu šolniku omogočimo strokovno izpopolnjevanje, pa naj gre za predavanja, seminarje, strokovne ekskurzije ali pa za individualno post-diplomsko delo.

Med poglavitne vzroke objektivne narave, da se nekateri slavisti ne morejo udeležiti predavanj, pa je šolska obveznost na dan predavanja. Predavanja so vedno le v sredo, v popoldanskem ali večernem času, in vendar je Slavistično društvo že večkrat obvestilo ravnateljstva šol, da bi pri sestavi urnika končno upoštevali, da bi slavistom na ta popoldne ne nagrmadili predavanj, saj je končno tudi v interesu šole, da se slavist izpopolnjuje. Marsikdo, ki bi imel voljo, da bi obiskoval predavanja, pa se zato čuti izoliranega od svojega strokovnega kroga in ne more slediti sodobnim tokovom.

Tudi pri letošnjem seminarju za filmsko estetiko se je izkazalo nerazumevanje vodstev šol (ne povsod, seveda), saj bi popoldanskim predavateljem morale odpasti dve ali v izjemnih primerih tri ure dvakrat v mesecu. Torej na eni strani zahteve šole, na drugi pa nerazumevanje za take prireditve. Mnoge šole bi se mogle vzgledovati po II. gimnaziji, kjer je slavistom omogočen obisk strokovnih predavanj, seminarjev, kjer je pravih poslušarjev, kar je v prid izpopolnjevanju šolnika, pa četudi je to v zvezi z materialnimi izdatki.

Ciklus filmskih predavanj pa je obsegal naslednje teme: Prof. Stojanovič je na univerzitetnem nivoju predaval o »Estetiki filma« in izvajal primerjavo besedne in filmske (slikovne) umetnosti ter tako podal osnovne razlike v izraznih sredstvih ene in druge umetnosti. Miroslav Vrabec je pripravil predavanje »Film in šola«, ki ni bilo zgolj teoretične narave. V šolah bi moral postati film moralno in intelektualno sredstvo vzgoje. Načel je vprašanja, kako vzgojiti učenca za film, kakšne so osnove spoznavanja filma pri mladini, da lahko izbira, uživa in presoja, da loči banalnost od umetniškega, kič od zdravega, ustvarjalnega. Razložil je izkušnje pri zapažanju, kako mladina različne starosti dojema film. Sprjazniti se je treba z dejstvom, da mlad človek bolj doživlja film kot knjigo. Šolniku mora biti izhodišče to, kar je šolarju simpatično, ne pa apriorno stališče. Zlasti mladina se identificira s pozitivnimi junaki, išče si vzore, tega izhodišča ne gre zavreči pri pedagoškem obravnavanju filma. Film nudi vizualno, se pravi najbolj neposredno, spoznanja iz vseh področij izkustev življenja in družbe. Ilustrativno je povedal, kako obdelati film za šolsko uro.

Asist. pravne fakultete v Beogradu Dimitrijevič je predaval o »Sociologiji filma«. Opozoril je, da kritika pogosto meša sociološko oznako z estetsko oceno. Urbaniziran človek si ne ustvarja podobne o družini, življenju le z razgovori ali sam, ampak predvsem tako, da sprejema že dograjena dejstva iz tiska, radija, filma ipd. Glede filma je opozoril na okus publike in na mit o junaku. Na vzhodu vpliva na okus publike državna linija, pri nas komercializem. Mentalni nivo publike je po navadi nizek, težnji del je malomeščansko nastrojen, literarna dela je treba zanje v filmu poenostaviti.

Kot gost iz Avstrije sta predavala dr. Wisser in Al. Rehberger o izkušnjah filmske vzgoje v Avstriji. (J. Podgornik je prevajala.) Filmska vzgoja na osnov-

nih šolah ima pomembnejšo vlogo kot na gimnazijah, kjer je samo po sebi umljivo, da se obravnava film. Vsak razgovor o filmu mora privedi do določene cilja. Vzgojo o doživljanju umetnosti v Avstriji združujejo v vzgojo o filmu, TV, radiu in tisku. Tako vzgoja pomore in vzgaja, da mlad človek prične razlikovati med pristnim in zlaganim, varovati pa se je treba, da pedagog že vnaprej obsodi film. Vedno znova je treba preverjati, kateri stopnji je film primeren, saj lahko film škodljivo deluje na razvijajočega človeka, če je zanj neprimeren. Škodljiva je pedagogova vzvišenost, pedagog se lahko nauči tudi pri učencu, če sledi njegovemu dojemanju. Smoter filmske vzgoje pa je: pot do človeka. Ob 11 predavanjih (po 3 ure) so poslušalci teh filmskih ciklusov pridobili mnogo dragocenega in uporabnega gradiva.

Tudi ostala predavanja niso bila nič manj zanimiva. Blaž Ristovski je imel tehtno predavanje »O makedonski nacionalni misli«, Anton Ingolič je spregovoril o slovenskih izseljencih v Ameriki in v Zahodni Evropi. Podal je objektivno sliko o razmerah in življenju izseljenskih družin in združenj. Stefan Barbič je načel vprašanje »Upo-

rabe stilistike knjižnega jezika«, kjer podaja poglavitne pregledje za to področje literarne teorije. Najbolj uspelo letošnje predavanje je pripravil Vladimir Kralj, govorec o Shakespearu je znal najti komponente, ki povezujejo velikega dramatika z današnjim časom. (Objavljeno v Sodobnosti.) Janko Kos je podal osnovne smeri »Povojne slovenske drame« ter jih razvejal v tri smeri ter ob teh ilustrativno podal glavne predstavnike.

Kot je razvidno, je tudi letošnje leto bilo v znamenju kvalitativnih in uporabnih predavanj. Predsednik podružnice prof. Pavle Vozlič zasluži vso pohvalo za izredno prizadevanje, zajeleti bi bilo, da bi naslednje šolsko leto slavisti premostili subjektivne in objektivne težave ter bi izkoristili možnosti, ki jih nudi Slavistično društvo v okviru strokovnih predavanj. (Za zaključek so odborniki pripravili slavistično ekskurzijo v CSSR s strokovnim programom, za to pa je med slavisti dosti večje zanimanje, saj se je marsikdo priglasil, ki ga sicer ni bilo videti na predavanjih. To je prva povojna slavistična ekskurzija pedagogov v to deželo; društvo priporoča, da šole podprejo in omogočijo slavistom strokovno ekskurzijo.)

I. Gedrih

PROIZVAJALNO DELO in poklicni interesi učencev

Vse prepogosto se v naši pedagogiki vzgojne in izobraževalne akcije vrednotijo na osnovi nedovoljnega poznavanja vzgojnih in izobraževalnih učinkov, ki jih na mladih ljudeh povzročajo. Podobno se dogaja tudi s proizvodnim delom učencev v naših osnovnih šolah. Nedvomno proizvodno delo pri usposabljanju mlade generacije za bodoče aktivno vključevanje v družbeno skupnost igra določeno vlogo. Pogosto pa ne vemo čisto, kakšna je pravzaprav ta vloga. Na to kažejo sporna mnenja o različnih oblikah proizvodnega dela. Morda je še vedno v ospredju teoretičnih razprav oblika proizvodnega dela učencev, ki se je razvila v osnovni šoli v Bohinjski Bistrici na Gorenjskem. V tej šoli delujejo poleg šolske zadruge še šolsko podjetje »Pionir«, ki se ukvarja s pravo industrijsko proizvodnjo. Iz poročila šolskega upravitelja F. Fistra lahko povzamemo, da so učenci v okviru svojega podjetja izdelovali vrsto predmetov: zaboje za krompir, zaboje za sadje, flanelografe, peskovnike, stavnice, magnetografe, papirografe, zložljive hišice za domove igre in dela, izdelke za opremo vil, didaktične igrače za otroške vrte, itd. Prav tako učenci tudi sami popravljajo šol-

ski Bistrici, ki so se vsi seznanili s proizvodnim delom ali v okviru šolskega podjetja in zadruge ali pa v okviru tehnične vzgoje, ki po svoji razvitosti precej prekaša nivo tehničnega pouka na drugih šolah v območju zavoda za prosveto-pedagoško službo Jesenice. V kontrolni skupini pa je prav toliko učencev z 8 ostalih šol v območju zavoda, ki niso proizvodno delali, niti niso bili vključeni v tako intenzivno obliko tehnične vzgoje.

Ker na poklicne interese in nagnjenja poleg proizvodnega dela vpliva še cela vrsta drugih faktorjev, kot so npr. otrokove sposobnosti, spol, starost, poklic staršev, poklicna želja staršev, izobrazba staršev, ekonomske prilike v družini itd., smo obe skupini učencev tako izbrali, da se med seboj v teh faktorjih ne razlikujeta. Obe skupini učencev sta enako inteligentni, enako stari, v njih je isto število deklic in dečkov, njihovi starši imajo zelo podobne poklice, enako izobrazbo in približno enake poklicne želje. Ako se bodo pokazale razlike med poklicnimi interesi in nagnjenji ene in druge skupine, bomo lahko sklepali, da jih je povzročilo proizvodno delo.

Kaj lahko pričakujemo od rezultatov? Predvidevamo dve možnosti:

1. Možno je, da proizvodno delo ne vpliva na poklicne interese in nagnjenja učencev. Logičen zaključek je, da učencev ne usmerja enostransko. Hkrati pa tudi izgubi na pomenu kot sredstvo poklicnega usmerjanja in poklicnega prosvetljenja, čeprav ohrani vse svoje pedagoške vrednosti kot element političnega izobraževanja in delovne vzgoje.

2. Lahko pa se tudi pokaže, da proizvodno delo vpliva na poklicne interese in nagnjenja učencev. Lahko da jih tudi enostransko usmerja. Zaradi tega ga še ne bomo zavrgli, pač pa bomo skušali njegove škodljive učinke nevtralizirati s preostalimi sredstvi poklicnega usmerjanja in prosvetljenja. Hkrati pa bomo lahko proizvodno delo uvrstili med pomembna sredstva za preusmerjanje poklicnih interesov in nagnjenj, pri čemer pa bodo lahko s pridom uporabili zlasti pri usmerjanju mladine v deficitarne poklice.

V vsakem primeru bodo rezultati raziskave pomenili koristen prispevek k pedagoški teoriji in praksi proizvodnega dela. In če bo poleg tega ta raziskava uspela tudi opozoriti našo pedagoško javnost na prizadevanja šolskega kolektiva v Bohinjski Bistrici za nadaljnji razvoj proizvodnega dela v naših šolah, potem bomo lahko rekli, da je dosegla svoj namen.

Kolenc Drago, ZPPS Jesenice

ŠOLSKE KNJIŽNICE

(Nadaljevanje z 2. strani)

je knjižničarska služba na šoli enakovredna stroki kateregakoli predmetnega učitelja. S tem zadnjim pa sodejajo zahteva, da se knjižničarski kader na šoli za svoje delo tudi strokovno usposobi, kot se mora to v vsaki drugi knjižnici. V skladu z zakonom o knjižnicah in v skladu z njegovimi predpisi so tudi šolske knjižnice obvezane, da se registrirajo in morajo ob registraciji izpolnjevati pogoje, ki jih le-ta zahteva.

Zal ta koncept v osnutku perspektivnega razvoja šolstva niti v perspektivnem razvoju kulture in prosvete za obdobje 1964—1970 doslej še ni upoštevan, čeprav je ravno sedaj problem šolskih knjižnic silno aktualen in pereč. Saj so prišle šolske knjižnice sprčo svojega stanja, ki nikakor ni usklajeno s sodobnim učno-vzgojnim procesom, same po sebi v krizo, ki terja smiselno rešitev ravno v obdobju, ki ga zajema perspektivni načrt.

Ker je eden izmed bistvenih nagibov, da postavljamo perspektivne načrte, tudi ta, da so dani smiselni pogoji za usklajevanje vseh faktorjev na področju družbenega in ekonomskega razvoja, potem kaže vsekakor v okviru perspektivnega razvoja šolstva enakopravno vključiti tudi šolske knjižnice.

GRADIVO:

— Solarske in učiteljske knjižnice v osnovnih šolah v letu 1961 (Tekstualni del) Ljubljana, Zavod za napredek šolstva SRS 1962.

— Dijaške in učiteljske knjižnice v gimnazijah v letu 1961 (Tekstualni del) Ljubljana, Zavod za napredek šolstva SRS 1961.

— Osnutek perspektivnega razvoja šolstva za obdobje 1964—1970, Ljubljana, 1964.

— Osnutek perspektivnega razvoja kulture in prosvete za obdobje 1964—1969, Ljubljana 1964.

— Navodila o delu in ureditvi šolskih knjižnic, Ljubljana, Republiški sekretariat za kulturo in prosveto 1964.

MARTINA SIRCELJ,

Pionirska knjižnica

»Ura glasbe« (Avstrija) — slika s stalne šolske razstave v Zenevi

Reformna prizadevanja za izobraževanje strokovnih kadrov

Posvetovanje učiteljev ekonomskih šol SRS v Celju

Skupnost ekonomskih šol SRS je organizirala posvetovanje učiteljev za vse predmete, ki se poučujejo na ekonomskih šolah. Posvetovanje je bilo 6. junija 1964 v Celju. Tu se je zbralo okrog 200 učiteljev iz ekonomskih šol v Sloveniji (iz Ajdovščine, Celja, Izole, Kopra, Kranja, Ljubljane, Maribora, Murske Sobote, Novega mesta, Ptuja, Slovenjegra, Trbovelj). Posvetovanje se je udeležil tudi zastopnik sekretariata za šolstvo SRS Janez Jalen, direktor Zavoda za strokovno izobraževanje Ivan Bertoncelj, sodelavca Zavoda za strokovno izobraževanje ing. Albert Nučič in Zora Kolar ter profesorja Ekonomske fakultete dr. Alojz Vadnjal in ing. Evin Dobeč.

Zborovanje je začela predsednica Skupnosti ekonomskih šol SRS tovarišica Anka Pernuš, nakar je zborovanje pozdravila podpredsednica Okrajne skupščine okrajja Celje prof. Milena Vršnik-Sifrer, ki je poudarila, da bi moralo skrb za izobraževanje strokovnih kadrov prevzeti naše gospodarstvo, zato bi moral biti vzgojno-izobraževalni proces na strokovnih šolah v najtesnejšem sodelovanju z gospodarskimi organizacijami.

Uvodno predavanje za vse udeležence posvetovanja je imel tov. Ivan Bertoncelj. Nanizal je najbolj pereče probleme pri izobraževanju strokovnih kadrov, kot so: kadrovska politika po delovnih organizacijah, odtrganost strokovnih šol od gospodarstva in družbenih služb, premajhna povezava prakse s teorijo, planirani kadrov in s tem v zvezi mreža strokovnih šol, nomenklatura poklicev in profil absolventov strokovnih šol. Vse te probleme bo morala rešiti reforma izobraževanja strokovnih kadrov; ta bo zajela ne le izobraževanje po šolah, marveč tudi v delovnih organizacijah. Pri določanju profila bo treba upoštevati ne le zahteve delovnega mesta (ozko strokovnost), marveč tudi zahteve družbenega razvoja (splošno

kulturno razgledanost). Z vsemi temi številnimi problemi se ukvarjajo že vrsto let poklicne ustanove, gospodarske organizacije in družbene službe, pedagogični delavci in dr. ter pripravljajo reformo izobraževanja strokovnih kadrov. Na ekonomskih šolah naj bi začeli izvajati reformo v šolskem letu 1965/66.

Po tem skupnem zborovanju so se udeleženci porazdelili po predmetnih komisijah, ki so po učilnicah Ekonomske šole v Celju v dopoldanskih in popoldanskih urah obravnavale probleme pouka svojega predmeta. Delalo je 11 predmetnih komisij (za slovenski jezik, za tuje jezike, za zgodovino, za gospodarski zemljepis, za matematiko in gospodarsko računstvo, za blagovništvo, za politično ekonomijo, za pravo, za gospodarsko poslovanje in za korespondenco, za knjigovodstvo, za stenografijo in stroje-pisje, za statistiko in za telesno vzgojo).

Predmetne komisije so imele pri svojem delu nalogo, da kritično pregledajo dosedanj pouk, da uskladijo in za prihodnje šolsko leto pripravijo take učne načrte, ki bi poenotili delo na ekonomskih šolah. Predmetne komisije so razpravljale tudi o vzgojnih smotirih posameznih predmetov, o metodi dela, o učilih in učnih knjigah ozir. skriptah, o strokovnih ekskurzijah in pd.

Glavna naloga predmetnih komisij je bila doseči enotnost v vzgojno-izobraževalni vsebini na vseh ekonomskih šolah v SRS. Predmetne komisije niso bistveno menjale učnih načrtov, marveč so jih le korigirale; nepotrebno poglavja so črtale, manjkajoča pa dodale ter tako določile minimalne učne načrte za posamezne predmete. Korentnejše spremembe učnih načrtov, kjer bo to potrebno, pa bo izvedla reforma strokovnega šolstva.

Kljub temu pa je posvetovanje v Celju opravilo zelo koristno delo in pomeni nekako prvo etapo k reformi ekonomskih šol SRS.

Pavle Urankar

Pišejo nam:

Položaj učitelja na vasi v luči socialnega zavarovanja

Učitelji na vasi so — kar zadeva socialno zavarovanje — v marsičem prikrajšani. Naj navedem konkreten primer. Na eno in dvooddelčnih šolah po vaseh ali na podružničnih šolah imajo učitelji plačo — tako kot to določa pogodba oziroma pravilnik. V teh prejemkih je vsota učna obveznost, strokovnost (službeni leta), težko mesto, kombinirani in celodnevni pouk. Imajo brezplačno stanovanje in kurjavo. Tako je učitelj nagradjen za svoje delo v najtežjih pogojih.

Menim, da sodi vse navedeno v njegovo delovno mesto, za katerega je nagradjen tako, kot sem omenil prej. Toda zavod za socialno zavarovanje gleda na to drugače. Zanj to ni delovno mesto. Po njegovem mnenju dela učitelj na takem mestu tudi honorarno in zato tega honorarnega dela (npr. celodnevni pouk) ne prizna za pokojninsko osnovo in tudi ne izplačuje (v primeru bolezenskega ali porodniškega dopusta). Vprašam se, ali lahko reče učitelj na neki vaški šoli, da ne bo delal honorarno, ampak le 22 ur, kot delajo na centralni šoli, in ali lahko kdo prisili koga, da dela honorarno. Mislim, da je odgovor jaseen. Učitelj na vasi ima 35 ur učne obveznosti, torej ne gre za honorar!

Mislim, da nekaj ni v redu in da bi morali predpisi zavodov za socialno zavarovanje tako, mesto na vasi tretirati kot delovno mesto v celoti (z vsemi učiteljskimi prejemki). To je, mislim, specifično.

O tem je pred nedavnim razpravljala naša sindikalna podružnica glede na to, da imamo tovarišico, ki je bila na porodniškem dopustu in je bila prikrajšana za precejšnjo vsoto denarja, oziroma da jo bo morala vrniti, ker ji je šola izplačala celotne mesečne prejemke. Zavod za socialno zavarovanje je šoli refundiral manj sredstev, ker meni, da je tovarišica zaposlena tudi honorarno na delovnem mestu na vasi.

To ni problem samo v naši sindikalni podružnici, ampak je to širši problem v šolstvu sploh — z njegovim reševanjem pa bi morali začeti zvezni zavodi.

Zakaj bi dobil učitelj, ki poučuje dolgo vrsto let na težkih delovnih mestih v hribovskih vaseh in je njegovo osebno življenje za marsikaj prikrajšano, podobno ali isto pokojnino kot njegov kolega, ki je vsa leta poučeval v centru v neprimerno boljših razmerah. Zakaj ne bi bilo merilo za pokojnino delovno mesto oziroma prejemki za določeno delovno mesto, ne pa le del prejemkov učitelja na vasi, ki poučuje celodnevno, kombinirano, in ima še druge težave pri svojem delu. Če pa ima zavod za socialno zavarovanje prav, zakaj potem učitelj na vasi ne dobi posebej plačanih 13 ur tedensko, ker je potem njegova učna obveznost enaka učiteljevi na centralni šoli. Sedaj je dobil za celodnevni pouk pavšal, kar bi zneslo na uro nekaj čez 210 din, na centralni šoli pa ima učitelj za honorarno uro 340 din. Tako je pri nas in mislim, da res ni prav, da se učitelj na vasi dela s tem taka krivica.

FRANC SMERDELJ,

Osn. šola Bregin

»SPREMEMBE V UČNEM NAČRTU VIŠJE GOSPODINJSKE ŠOLE«

Spomini na Gustava Šiliha pedagoga in človeka (1893–1961)

V 10. številki Prosvetnega delavca je bil objavljen članek »Gospodinjstvo« kot del učnega programa. Na kratko seznanja bralce z višjo gospodinjstvom, z njenim dosedanjim delom, težavami, s katerimi se je borila, in vprašanji, katera bo morala rešiti v bližnji prihodnosti.

Za popularizacijo VGS, o kateri je v članku predvsem govora, kot tudi za sam gospodinjstvom, ki je članek gleda na vrsto podatkov, katere navaja, gotovo pomemben in zato za delovni kolektiv VGS, ki v resnici opravlja pionirsko delo na tem področju, razveseljivo. Na žalost pa vsebuje tudi nekaj netoč-

Razumljivo je, da bo v zvezi z novim učnim načrtom za gospodinjstvo pouk na osnovni šoli moral tudi VGS ponovno pregledati svoj predmetnik in učne načrte za posamezne predmete ter jih, v kolikor bo to potrebno, prilagoditi novim zahtevam. Ker pa je VGS v času svojega obstoja dejansko neprestano izgrajevala vsebino svojega dela v zgoraj nakazani smeri in zato spremeni najljubši prvotni predmetnik vključevala nove in poglobljala take predmete, ki naj dajejo njenim študentom dovolj znanja za vzgajanje in izobraževanje otrošnika, ukinila pa tiste, ki za ta namen niso neobhodno potrebni, ni pri-

Značilno je, da vsi ti skeptiki v pogledu organiziranja šole kot ustanove za varstvo in vzgojo otrok vztrajno predlagajo spremembo predmetnika VGS in sicer se zavzemajo za uvedbo dveh predmetov študijske skupine: gospodinjstvo — kemija. Ker upoštevajo kot delo učitelja na šoli samo njegovo učno obveznost, govorijo o tem, da je na manjših šolah nemogoče polno zaposliti predmetnega učitelja gospodinjstva, ker ima z ozirom na veljavni predmetnik lahko le kakih deset ur pouka na teden. Zato je po njihovem mnenju potrebno dati tem učiteljem še kvalifikacijo za poučevanje drugega

lah dela na tem za družbo tako pomembnem vzgojno-izobraževalnem področju, bi prav ti novi diplomanti bistveno prispevali k njegovemu še nadaljnjemu vsebinskemu siromaštvu, s tem pa k podcenjevanju in tendencam po postopnem odpravljanju. Razen tega pa bi tudi od tistih učiteljev, ki bi se resnično trudili, da bi poučevali oboje predmeta enako kvalitetno, spriču priprav, ki jih ta predmeta zahtevata, zaman pričakovali, da bi se lahko poleg pouka posvetili še delu v zvezi s celodnevno varstvom otrok.

Tako bi torej uvedba dveh predmetov študija na VGS predstavljala občutno oviro v razvoju šole kot družbene ustanove za varstvo in vzgojo otrok. Prav iz teh razlogov je tudi bilo na posvetovanju, katerega je organiziral sekretariat Konferenca za družbeno aktivnost žensk Slovenije, katerega so se udeležili člani Izvršnega sveta Skupščine SR Slovenije tovarišica Majda Gaspari in tovariš Ludvik Gabrovšek, republiški sekretar za šolstvo tovariš Boris Lipužič, direktor Zavoda za napredek šolstva SR Slovenije tovariš Vladimir Cvetko in nekateri drugi javni in prosvetni delavci, zavzeto stališče, da naj VGS še vnaprej usposablja študente samo za gospodinjstvo. VGS pa seveda mora delati na vsebinskem izgrajevanju tistih predmetov, ki so važni za usposabljanje njenih študentov za prevzem pomembnih nalog v zvezi z nadaljnjim razvojem šol.

Kukovec Sonja

Opomba uredništva: Na prošnjo ravnateljstva Višje gospodinske šole objavljamo gornji sestavek. O pouku gospodinjstva — ali kakor koli že imenujemo ta predmet — pa bi radi začeli širšo diskusijo, predvsem bi si želeli slišati mnenje samih diplomantk te šole. Pripominjamo, da je o tem predmetnem področju slišati precej kritičnih pripomb in to ne le »na terenu«, temveč tudi v raznih odborih Skupščine SR Slovenije, kadar je govora o šolskih vprašanjih.

400 LET KRŠKE ŠOLE

Kronisti postavljajo ustanovitev krške šole v XVII. stoletje, točneje v leto 1564, kar bi pomenilo, da bi letos krška šola 400-letnico obstoja. Pri pregledovanju arhivskega gradiva pa lahko ugotovimo, da tega ustanovitve v leto 1478. Zanimivo je, da je Krško dobilo leta 1477 mestne pravice in naslednje leto je že imelo svojo. Kakšna je bila, župnijska ali mestna, ni točno ugotovljeno. (Dr. Vladko Schmidt, Zgodovina solstva in pedagogike na Slovenskem, Ljubljana 1963, str. 29). Gotovo pa je, da je zahteval gospodarski razvoj mesta. Krško je bilo namreč postojanka savskega brodarstva, zato je šola narekovala potrebo po izobražbi kot naslednika stikov z ostalimi kraji. XVI. stoletje pa je pomenilo prelomnico v gospodarskem in kulturnem razvoju Krškega, kajti v tej dobi je delovala protestantska šola, ki jo je vodil Adam Bohorič, in sicer od leta 1551–1563. To je bila zasebna latinska protestantska šola, v kateri je poučeval sinove dolžniškega plemstva ter jih pripravljalo za višjo šolo. Prav tukaj pa je sporna letnica. Kronisti postavljajo leto 1564 kot ustanovno leto krške šole in Adam Bohorič kot njeno ustanovitelja. Iz arhivskega gradiva pa je razvidno, da je deloval učitelj krške zasebne šole že od leta 1563, kajti leta 1564 je bil že v Ljubljani ravnatelj protestantske šole. Kakšno je bilo delovanje krške šole v XVII. stoletje, nam ni znano, vemo le, da ni popolnoma prenehala. Arhivski

Solska reforma iz leta 1774 je delovanje šole v mestu samo pospešila, tako da so meščani prosili novomeško frančiškansko kapiteljo, naj jim pošlje učitelja. Kapitelj je poslal p. Emanuela Loskega, ki je prišel z rednim poukom leta 1786. Solska kronika navaja, da je bilo učencev veliko, ne pove pa točnega števila. Novomeški samostan, ki je imel vodstvo šole in patronat, je dobival od deželne vlade letno 50 gld. vse do leta 1803. S tem letom je dobila šola ime triviljalna in prvega svetnega učitelja Antona Vrežica. Pri mestni triviljalni šoli je bil

od leta 1827 uvedena ponavljajna šola za rokodelske učence ob nedeljah in praznikih. Na osnovni šoli je od leta 1855–1875 delovala privatna dekliška šola, imenovana »splošni privatni poučni in vzgojni zavod«.

Število šolobveznih otrok je vedno naraščalo in šola je bilo treba razširiti. Leta 1875 je postala dvorazredna, nato se je postopoma širila do leta 1903, ko je postala petrazredna. Leta 1877 je dobila Krško novo šolsko poslopje, katerega je na lastne stroške sezidal trgovec Martin Hecavar.

Pri tem kratkem pregledu lahko ugotovimo, da je ustanovitev šole v XV. stoletju narekovala potreba po izobraženem kadru. Pojavi pa se sedaj drugo vprašanje, ali je letnica 1564 res letnica ustanovitve. Za verodostojnost ustanovnih podatkov je prav gotovo potrebno upoštevati arhivsko gradivo, ki postavlja ustanovitev krške šole v leto 1478; torej deluje že več kakor 400 let.

Slavica Pavlič

Albert Zerjav

V nekaterih šolah so se šolske kuhinje razvile v prave šolske menze. Tu dobe otroci tudi opoldanski obrok. Takšna pomoč šole družinam je potrebna predvsem tam, kjer je večina mater zaposlena čez dan.

nosti, katere gotovo niso namerne, na katere se mi pa vendar zdi potrebno opozoriti, da ne bodo povzročile nepotrebnega preplaha med dosedanjimi diplomanti VGS, pri vseh drugih pa napačnega mnenja o dosedanjem delu VGS.

V poglavju za naslovom: Spremembe v učnem programu VGS je namreč med drugim napisano, da »v skladu s spremenjenimi objektivnimi pogoji za delo pripravljajo tudi nov učni program šole, za kar je formirana posebna republiška komisija. Praksa v šolah je pokazala, da je potrebna revizija sedanjega učnega načrta VGS, ker ne ustreza povsem dejanskim smotrom, ki naj bi jih dosegel ta pouk, t. j. resnično vzgojo in izobrazbo otrošnika, usmeritev na družbeno prehrano, funkcionalno in estetsko opremo stanovanj i. d. r.« (vse podčrtala S. K.).

Predvsem bi želela poudariti, da ni formirana nikakoli posebna republiška komisija, katere naloga bi naj bila revizija dosedanjega in priprava novega učnega načrta (pravilno: predmetnika; op. S. K.) VGS.

Dejansko obstaja komisija pri Zavodu za napredek šolstva SRS, katere člani so tudi trije učitelji VGS. Naloga te komisije je kritično pregledati sedanjí učni načrt za »gospodinjstvo« na osnovni šoli in pripraviti predlog novega učnega načrta za to vzgojno in izobraževalno področje, v katerem bo bolj zagotovljena vzgoja in izobrazba otrošnika kot v sedanjem, ki bo bolj usklajen z ostalimi predmeti, ki se poučujejo na osnovni šoli, in ki bo dajal manj možnosti za goli praktičizem in reduciranje predmeta na kuhanje, čiščenje in pospravljanje stanovanja, krpanja itd.

čakovati zdaj neke revizije njenega delovnega programa v smislu radikalne spremembe tako predmetnika kot posameznih učnih načrtov. Nedvomno bo potrebno še vsebinsko izgrajevanje in poglobljanje določenih predmetov na VGS, toda to ne toliko zaradi novega učnega načrta za gospodinjstvo na osnovni šoli, kot zaradi nalog, ki se bodo postavile pred tiste njene diplomante, ki delajo na osnovnih šolah, v zvezi z organiziranjem celodnevne bivanja otrok na šoli.

Ne da bi bili predmetni učitelji gospodinjstva edini odgovorni za delo z otroki v času, ko ti nimajo rednega pouka in ki bi moral biti izkoriščen za učenje, razne svobodne aktivnosti in tudi za rekreacijo, pri čemer bodo morali prevzeti velike naloge v zvezi z organiziranjem šole kot družbene ustanove za otroke, povezane z ostalimi institucijami v krajevni skupnosti. O tej nalogi šole in še posebej o odgovornosti predmetnih učiteljev gospodinjstva za njeno izvedbo je govorila tovarišica Vida Tomšič na seminarju, katerega je organizirala v začetku tega ZPM. Ker so njena izvajanja objavljena v celoti v »Glasilu ZPM« z dne 7. III. 1964, jih tu ne bom ponavljala. Opozorjam pa nanje zato, ker se ponovno slišijo mnenja, da je celodnevno bivanje otrok v šoli, povezava šole z drugimi ustanovami krajevnih skupnosti in s tem združena večja delovna obveznost predmetnih učiteljev gospodinjstva neka daljna perspektiva oziroma kot pravi tudi avtor članka »Gospodinjstvo« pouk na novih potih, da je to »v sedanjih pogojih težko uresničljiva ideja«.

predmeta — konkretno kemije — s čemer bodo takoj rešeni vsi problemi tako glede zaposlitve diplomantov VGS na osnovnih šolah kot glede vpisa dovolj velikega števila študentov na VGS, da bo njena kapaciteta polno izkoriščena.

Ne da bi posebej dokazovala, ker je to samo po sebi jasno, da bi uvedba dvopredmetne skupine na VGS bila izvedljiva samo na račun glavnega predmeta, t. j. gospodinjstva, saj bi bilo s razmerno s povečanjem števila ur za kemijo treba zmanjšati število ur predmetom, ki so potrebni, da bi študentje obvladali snov glavnega predmeta, bi želela predvsem opozoriti na nekaj drugih škodljivih posledic take na prvi pogled najlažje rešitve problema.

Nad vse dvomljiva bi bila usluga naši družbi, ki je dela sredstva za povečanje kapacitete VGS zato, da bi bile lahko v doseglednem času krite potrebe po sposobnih predmetnih učiteljih gospodinjstva in sploh strokovnjakih za vprašanje otrošne, če bi zaradi povečanja števila ur za kemijo bilo treba krčiti obseg drugih predmetov in s tem pizhati nivo znanja pri glavnem predmetu. Razen tega bi to, če bi se vpisovali na VGS študentje zaradi možnosti pridobitve kvalifikacije za poučevanje kemije, imelo za posledico, da bi se mnogo diplomantov VGS tudi pri zaposlitvi orientiralo predvsem na poučevanje kemije, gospodinjstvo pa bi obravnavali kot nekaj, kar je pač potrebno poučevati, če ne bo njihova delovna, t. j. učna obveznost izrpana s številom ur kemije. In namesto, da bi iz VGS prihajali učitelji, ki bi se z vso vnemo lotili na osnovnih šo-

programi, učne metode pa so glede na posebnosti dopisnega šolanja prilagojene temu načinu.

Izobraževanje visokostrokovnih kadrov v ZSSR
Izobraževanje visokostrokovnih kadrov je v ZSSR poverjeno izobraževalnim ustanovam, ki se dele na tri skupine:

- na univerze,
- na tehnične in politehnične institute,
- na specializirane institute.

Univerze so izobraževalno-znanstveni centri, ki vzporedno z znanstveno raziskovalnim delom na področju eksaktnih in humanističnih ved izobražujejo visokostrokovne kadre za delo v znanstvenih ustanovah, gospodarskih organizacijah, kulturno-prosvetnih ustanovah, srednjih in višjih šolah ter državni upravi.

Danes je v ZSSR 39 univerz z več kot 200.000 študenti. Največje univerze so v Moskvi, Leningradu in Kijevu. Organizacijske enote za izobraževanje so pri univerzah — fakultete. Za veda, ki se predavajo na različnih fakultetah, se lahko ustanove posebne

katedre. Posebne katedre se organizirajo n. pr. za predavanje politične ekonomije, za dialektični in zgodovinski materializem in za zgodovino VKPb. Izobraževanje na fakultetah se vrši po učnih načrtih in predmetnikih, ki jih potrdi ministrstvo za višje izobraževanje. Pri izdelavi programov aktivno sodelujejo predstavniki univerz. Določeno svobodo za odstopanje od tipskih programov imajo le univerze v Moskvi, Leningradu in Kijevu. Ta odstopanja se dopuščajo pri uvajanju specialnih tečajev in praktikumov.

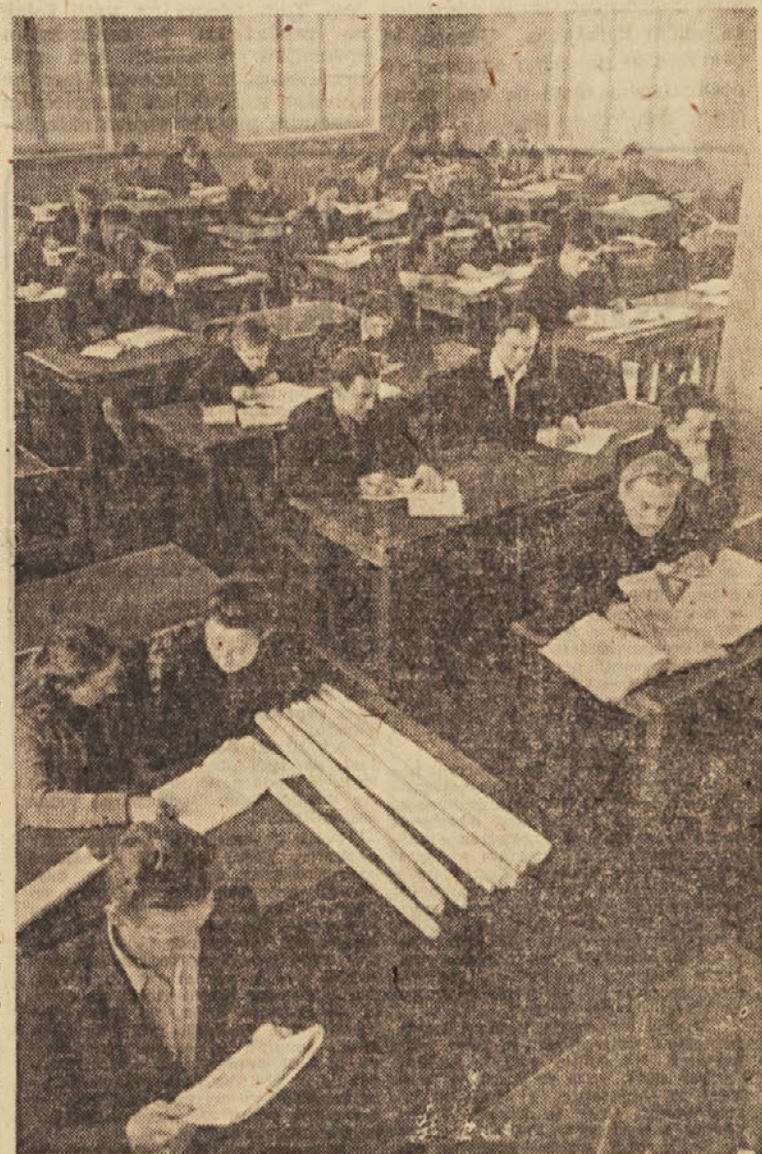
Tehnični in politehnični inštituti so izobraževalno-znanstveni centri za vede iz območja industrije, prometa, zvez in gradbeništva. V ZSSR je danes 204 tehničnih in politehničnih inštitutov z 840.000 študenti. Tudi ti inštituti so podobno kot univerze organizacijsko razdeljeni na fakultete ustrezne smeri. Na leningraškem politehničnem inštitutu se na primer pripravljajo inženirji za 42 različnih področij, na uralskem za 36 itd.

Specializirani inštituti, ki se večkrat imenujejo tudi akademije ali zavodi, so visoke strokovne šole, ki se ukvarjajo z znanstveno-raziskovalnim delom in izobraževanjem visokostrokovnih kadrov za kmetijstvo, medicino, umetnost in kulturo.

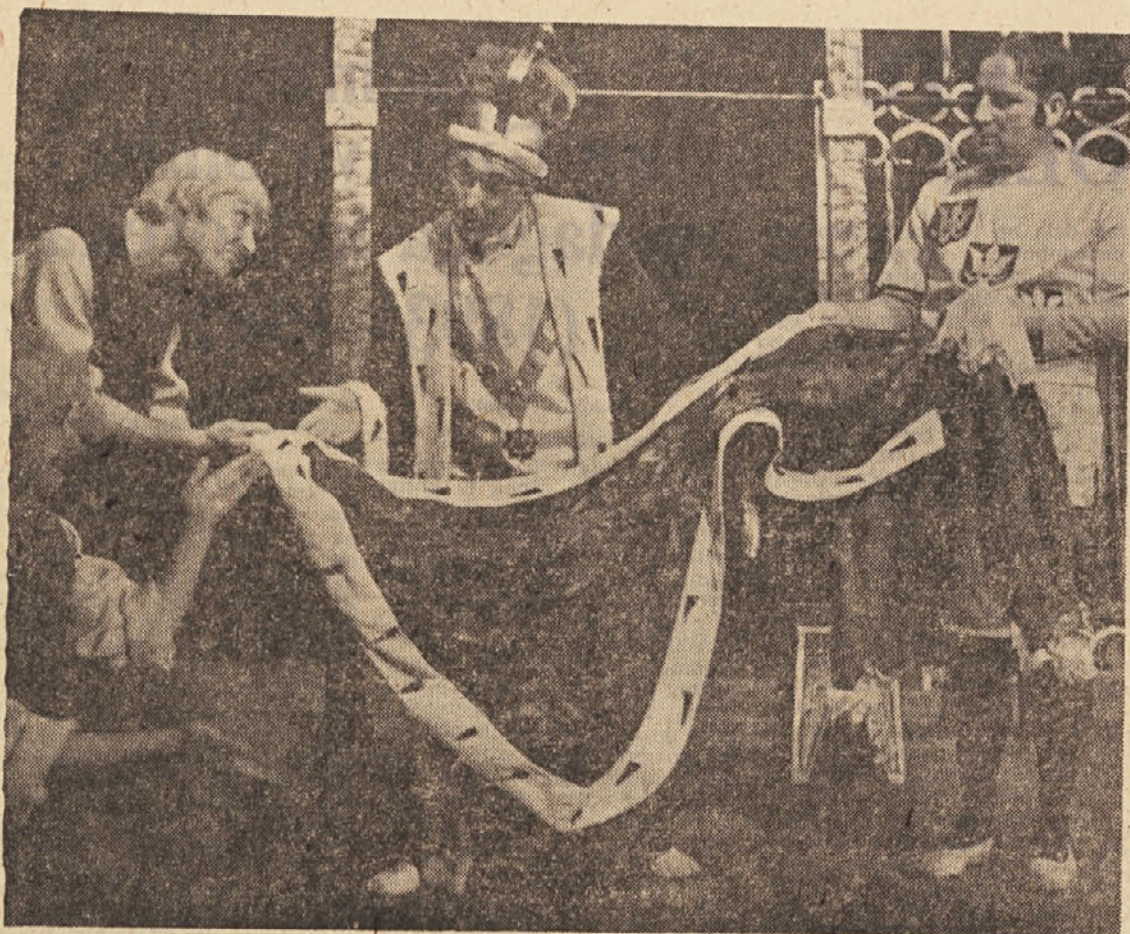
Poleg univerz izobražujejo specialni inštituti tudi pedagoge, ekonomiste in pravnike. Za kmetijstvo in gozdarstvo je danes 99 inštitutov ter akademij, kjer se pripravljajo agronomi, živinorejci, veterinarji, inženirji-mehaničniki in drugi strokovnjaki za kmetijstvo in gozdarstvo. Medicinski kadri se izobražujejo na 80 medicinskih in na 18 inštitutih za fizikulturo. Za področje kulture in umetnosti se izobražujejo kadri na 12 igralških akademijah, 22 konservatorijih in na nekaj posebnih inštitutih ter akademijah za umetnost, kinematografijo in arhitekturo.

Zdenko Rogel,

dipl. elektroinženir, pomočnik republ. sekretarja za šolstvo.

Pogled v neki moskovski gradbeni tehnikum: »graditelji Moskve...«

Kot zadnja letošnja uprizoritev je prikazalo Mladinsko gledališče igro Jevgenija Švarca »Goli kralj«.

Pomoč Narodne galerije pri estetski vzgoji šolske mladine

Zavod za prosvetno in pedagoško službo Jesenice je z veseljem povzel pobudo Narodne galerije iz Ljubljane, da je pripravljena posredovati šolski mladini cikel predavanj o zgodovini in razvoju slikarske umetnosti

AVTOMATIZIRAN POUK V ZDA

Kot povsod po svetu tudi v ZDA nimajo dovolj učiteljev, zato skušajo reševati to pomanjkanje z uvajanjem avtomatiziranega pouka. Eden izmed takih aparatov je t. im. »avtomatski ponavljalec«, ki lahko »obravnavajo« različno učno snov. Na različnih šolah v ZDA imajo že nad 250 tisoč teh »ponavljalcev«, uvedli pa so jih tudi v Zahodni Nemčiji.

Kako deluje takšen aparat, o katerem pravijo, da ima določene prednosti ter da postane učitelj pri takem sistemu poučevanja bolj »načrtovalec«? Učenec sede za aparat, kjer je tudi blok za zapiske, magnetofonski učenjak in predalček za vpis. Potem ko vstavi trak v avtomatski razdeljevalec, pritisne na gumb: na zaslonu se pokaže prvo vprašanje. Učenec napiše odgovor, spet pritisne na gumb, da zve, ali je odgovor pravilen... Posebna alarmna naprava opozarja, kdaj poteče čas, ki je odmerjen za vsako vprašanje. Učenec, ki pravilno in natančno odgovori (v predvidenem času) na vsa vprašanja, dobi oceno sto. K.

Esperanto v okviru svobodnih aktivnosti

Na mednarodni konferenci šol, v katerih poučujejo esperanto (bila je lani v Beogradu), so sprejeli nekatera sklepe za uspešnejše delo in nadaljnjo razširitev pouka esperanta. Naloga druge mednarodne konferencie, ki bo v Londonu, bo v sodelovanju s UNESCO — proučiti vsebinsko stran pouka v okviru programa šol, pridruženih tej organizaciji.

Zveza esperantistov Slovenije je sicer predlagala sekretariatu za šolstvo SRS, naj bi poskusno uvedli v četrte razrede nekaterih osnovnih šol redni pouk esperanta; toda zaradi prenatrpanosti učnih načrtov z urami obveznih predmetov je nemogoče predlagati še kakšen predmet. Lahko pa bomo vključili pouk esperanta v okvir svobodnih aktivnosti učencev, ki bodo organizirane v šolah s celodnevним bivanjem.

Pouk esperanta ima precej pozitivnih strani, zato je vredno organizirano razvijati tovrstno dejavnost. Pri esperantu lahko npr. dosežemo pozitiven uspeh že z relativno majhnim številom ur. Kasneje pa je v esperantskem društvu dovolj mprnosti, da lahko vsakdo še izpopolni svoje znanje. Poleg tega so pri pouku esperanta dane tudi vse odlike formalne izobrazbe: čudovita preglednost slovnične, mednarodno poročila korenov in logična gradnja sintakse. Kar je najboljše priprava za študij drugih jezikov.

Znanje esperanta pomeni novo, polnejšo življenjsko vsebino. Če pravimo, da toliko večja, kolikor jezikov znaš, veš, da ti toliko večji meri za esperanto, ki je resnično mednarodni jezik in izenčuje oba govoreča partnerja. Poleg tega ima ta jezik tudi veliko funkcijo pri vzgoji človeka. Esperanto podpira »tisti proces socialističnega zblize-

vanja narodov, ki bo nekoč prevladoval po vsem svetu. To je proces, ki ne uničuje nacionalnih jezikov in kulture in ne podreja malih narodov velikim, ki na povsem menja vloga narodnosti v družbenih odnosih in življenju človeštva sploh, in sicer na tak način, da ni več nobene ovira v socialističnem zblizevanju narodov.« (Edvard Kardelj v Kočevju, 4. okt. 1953.)

Doslej se je prijavilo že preko 100 šol iz 17 evropskih držav, da bodo poskusno uvedle pouk esperanta v četrto razrede osnovnih šol, vse več pa je prijav tudi iz drugih delov sveta.

V Sloveniji bo v okviru svobodnih aktivnosti pričelo jeseni s poukom esperanta 5 šol v ljubljanskem okraju, 4 v mariborskem, 3 v Celju in 2 v Ilirski Bistrici. Med temi šolami sta tudi obe pedagoški akademiji. (Seveda poučujejo ta jezik tudi na drugih šolah, toda to ni točno evidentirano.)

Pouk esperanta je v svetu zelo razširjen. Sliko pravega otroškega mednarodnega življenja nam daje otroški esperantski list »Granoj en vento« (Zrnje v vetru), katerega uredništvo je v Švici. — Na lanskim beograjski konferenci je imela Sonja Tavčarjeva uspešno mednarodno šolsko uro z učenci raznih narodov. Tu smo lahko videli, da otroci ne poznajo meja, ne rane distinkcije, da želijo biti drug drugemu tovariši in si pomagati. To pa je tudi smoter naše socialistične vzgoje in politike naše države, ki se pridružuje vsem konvencijam, ki pomagajo voditi človeštvo v aktivno in miroljubno sožitje.

In esperanto je vzgojitelj na tej poti prav gotovo v pomoč.

Jože Kosorok

le in je izreden, neprecenljiv in tudi edinstven primer na Slovenskem. Vsa predavanja je galerija posredovala brezplačno, edini strošek tako učinkovite in kvalitetne akcije so stroški prevoza med posameznimi šolami. Nedvomno je taka akcija, če je dobro organizirana in kvalitetna, kot je bila opisana, dragocen primer dodatne ali razširjene estetske vzgoje na naših šolah.

J. V.

Čemšenik ima sodobno šolo

V prijetnem gorskem naselju Čemšeniku nad Medjo — Izlaskami so imeli po vojni pouk v poslopju kmetijske družbe, ker je bila osnovna šola med NOB požgana. Zdaj imajo v tej vasi pod Čemšeniško planino moderno dvonadstropno šolsko poslopje, v katerem je poleg učilnic tudi delavnica za tehnični pouk, knjižnica, mlečna kuhinja idr. V kabinetu za učila imajo tudi magnetofon.

Sodobna šola s skrbno urejeno neposredno okolico je velika pridobitev za ta kraj. Poslopje je zgrajeno s sredstvi, ki jih je prispevala občinska skupščina Zagorje ob Savi. Pomagalo je tudi prebivalstvo (s prostovoljnimi deli), precejšnja pa je bila tudi podpora premožnikov v Zagorju in kmetične tovarne moderno, lepo urejeno šolo.

Menda je v Sloveniji le malo gorskih naselij, katerih prebivalci se lahko pohvalijo, da obiskujejo njihovi otroci v Izlaskah.

S. S.

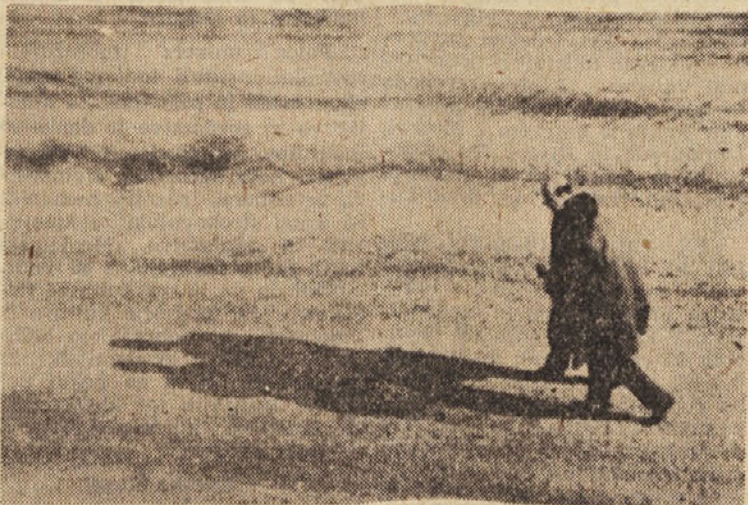
Fotografska razstava v domu Ivana Cankarja

V počastitev dneva mladosti so v dnevi od 23. do 27. maja 1964 priredili gojenci v domu Ivana Cankarja v Ljubljani drugo, odlično uspešno fotografsko razstavo. Foto-klub, ki ga pod okriljem DLT vodi vzgojitelj tov. Jože Maček, je razstavil 90 eksponatov. Vsi avtorji so izključno gojenci doma, poleg njih pa so sodelovali tudi nekateri uslužbenci, toda le izven konkurence. Komisija je ocenila razstavljene slike in je štiri izmed njih tudi nagradila. Tako je dobil prvo nagrado gojenec Stefančič Janez za posnetek V smeri sence, drugo Gerič Ivan za portret Marta, tretjo Bregant Franc za Počitek in četrto Ožbolt Franc za Tihotitje. Prav tako so bile nagrajene tudi štiri najboljše kolekcije.

Iz gornjega je razvidno, da velik del mladine doma Ivana Cankarja koristno izrablja svoj prosti čas, posebno še, če pomislimo tudi na razne prireditve gojencev članov prosvetnega društva Samorastniki in udejstvovanje ostalih v številnih športnih panogah.

Ludvik Pevec

Ostale tri ali štiri premiere

Nagajena fotografija: Stefančič Janez — V smeri sence

Do cilja je še dolga pot

Razgovor z vodjo ljubljanskega mladinskega gledališča Tonetom Pavčkom

Vprašanje, »kakšne so bile pobude, da je oživilo mladinsko gledališče, in kaj sodite o njegovih prvih korakih« je T. Pavček postavil v okvir resničnih dejstev. Mladinsko gledališče obstaja namreč že dolgo doba, ki sicer anj (ob vseh mukah s proračuni, dvoranami, igralci itd.) nikakor ni bila lepa — če razumemo pod pojmom lepota samo z rožicami postlano pot. Tega kajpak ni bilo. Bila pa je — kar je tudi ostala — izredna dobra volja, nič manj izredna požrtvovalnost in ogromen idealizem ljudi, ki so iz nič ustvarili osnovo za rast tega gledališča.

Iz te osnove, zgrajene v mukah in prizadevanjih, nam je danes mnogo lažje in učinkoviteje nadaljevati, graditi stavbo gledališča za mladino naprej in se postopoma — korak za korakom — bližati visoko postavljenemu cilju resničnemu, umetniško polnokrvnemu, svežemu in kvalitetnemu gledališču, ki ga bo mladina vedno bolj sprejemala kot svojo umetniško ustanovo,« je pripovedoval T. Pavček.

Da tega cilja pa je nedvomno še dolga pot. »Morda še nismo premagali niti prvega obdobja improvizacije,« je dejal. »Se zmeraj je stiska z ansamblom — šest igralcev, ki naj odigrajo v sezoni preko 120 predstav! — Se zmeraj je pred nami negotovost proračuna in denarja, dvorano delimo s kinematografom itd.« Toda vseeno: letošnja sezona je mladinsko gledališče prvič odigralo vse predstave za abonente, v dvorano je pritegnilo nov krog otrok, organiziralo zaključene predstave za posamezne ljubljanske in izvenljubljanske šole — skratka: gledališče se je med svojim obstojem — in tega ni ravno malo! — utrdilo in postalo (ali pa ima vsaj vse pogoje, da postane) resnično mladinsko gledališče. Stevilo predstav in blizu 50 tisoč obiskovalcev sta za to dovolj zgovorna poroka. T. Pavček: »Zanimanje za to gledališče med ostalimi slovenskimi gledališkimi, kulturnimi in javnimi delavci, njihova moralna in materialna podpora so zanesljivi znaki, da bo lahko gledališče svojo prvo otroško dobo konsolidacije čimprej preraso. Šele nato bo mogoča vsestranska umetniška rast, da bo gledališče v resnici opravljalo tiste umetniške in vzgojne gledališke funkcije med mladino, med bodočimi ljubitelji gledališke umetnosti, zaradi katerih je bilo pravzaprav ustanovljeno.«

Vprašanje: Komu je predvsem namenjeno to gledališče?

»Kajpak mladini,« je pojasnil T. Pavček. Predšolski, šolski in ostali, za katero kar naprej tožimo, da ji je bliže vse drugo prej kot umetnost. Rekel je, da tožbe dejstev namreč ne premaknejo in ne odpravijo. »Mladino je treba pritegniti, jo osvojiti za gledališče in ji ga tako priljubiti, da mu bo ostala zvesta vse življenje. Lepše naloge, pa tudi bolj odgovorne, si ne moremo misliti.«

Nadaljeval je: »In kakor velja to za vsa področja estetske vzgoje, je treba tudi z gledališko vzgojo pričeti zgodaj: doživeti jo v tej zgodnji otrokovi dobi najmočnejše in zapustijo najbolj trdne, najmočnejše sledove.«

Povedano drugače: lepa gledališka predstava, ki jo je doživel otrok v mladosti, vzbuja v njem še dolgo željo in zahtevo po novem doživljanju otroške čara, čara gledališke umetnosti. Prvi gledališke vzgoje ri enostavno ne moremo zamisliti našega bodočega gledališkega občinstva.«

In še nekaj misli T. Pavčka o repertoarju mladinskega gledališča: »Z vsa leta sem je sestavljen tako, da je prišla na svoj račun mladina vseh starosti — od najmlajših do tistih, ki rečemo ne najdajo dramatične v njihovo problematiko na ostalih odrih poklicnih gledališč. Za to mladino bo uprizorilo mladinsko gledališče vsaj dve deli na leto — eno iz svetovne gledališke klasične, kar naj bi bila hkrati program (letošnji Plaut), in eno sodobno (domače ali tuje) mladinsko delo.«

Zanimalo nas je tudi, kakšna gostovanja ima predvidena to gledališče. T. Pavček je dejal, da imajo gostovanja svoj smisel, če so stalna, načrtna — kot stalen abonma v določenem kraju. Doselej mladinsko gledališče ni imelo možnosti za gostovanja (čeprav je bilo dovolj dobre volje pri ansamblu!), pač pa je bila stvar urejena tako, da je mladina iz Kočevja, Kamnika, Litije idr. prihajala na predstave v Ljubljano. »Pred kratkim smo dobili pomoč sklada za pospeševanje kulturnih dejavnosti SRS, in sicer milijon dinarjev za gostovanja po Sloveniji. Znesek, kakor je lepo zaokrožen, ne pomeni mnogo, če računamo, da stane na predstava MG okrog 250 tisoč dinarjev. To pomeni, da ne velja vstopnica le 80 din, kolikor plača obiskovalec, temveč od 500 do 600 din.«

MG, ki je letos opravilo nekaj gostovanj na Vrhniki, Igu, v Trbovljah in v Medvodah, bo v prihodnji sezoni gostovalo v Mariboru, v Ravnah na Koroškem, v Kranju, Kamniku in drugod, kjer so gostovanja že dogovorjena.

naj bi smiselno in smotno zaje — v različne odrske zvrsti, od poetične pravljice do domačih mladinskih del in odrskih adaptacij najboljših del mladinske literature — predšolsko in šolsko mladino osemletk ter prvih dveh razredov gimnazij in strokovnih šol. — Se pravi, da mora biti repertoar mladinskega gledališča sestavljen tako, da ustreza starostnim dobam otrok in mladine od petega do osemnajstega leta.

Tone Pavček, vodja Mladinskega gledališča

Sicer pa bo dostikrat držalo, da je resnično dober tekst primeren in hvalečen za otroke od petega do petnajstega leta: vsak lahko najde v njem nekaj zase.

Kaj pravi Tone Pavček na vprašanje, ali bodo poklicna gledališča ne le v Ljubljani, temveč tudi drugod po Sloveniji razbremenjena (in ne bodo več uprizorjala mladinskih tekstov) sedaj, ko imajo mladi svoje gledališče?

Odgovor: — Ljubljanska gledališča v zadnjem času ne uprizorjajo mladinskih tekstov. Menim, da je popolnoma logično, če imamo v Ljubljani posebno poklicno mladinsko gledališče. Poleg tega so bile, kakor dobro vemo, mladinske predstave v poklicnih gledališčih po nekem pravilu pripravljene nekako z levo roko. — Prav zato so ljubljanska gledališča pred časom pristala na sporazum, ki naj bi bil podpora mladinskemu gledališču, hkrati pa njihova razbremenitev.

Stvar (da naj mladinske dramske tekste igra za mladino mladinsko gledališče) ima, kot vsaka, dva konca: kot je prvi simpatičen za mladinsko gledališče, je drugi lahko hudo nevšečen. Gledališče bi moralo imeti v takem položaju res sposoben in dober, predvsem pa zadosten ansambl, dovolj močno tehnično bazo in dovolj sredstev, da bi lahko angažiralo za posamezne predstave dovolj zunanjih sodelavcev. Imeti mora skratka take pogoje, ki bi omogočali gledališču v tem izjemnem položaju tudi zares kvalitetne predstave. Tega drugega zdaj še ni, vsaj ne dovolj, je opozoril T. Pavček. — Podobno položaj je drugod po Sloveniji: celjsko gledališče je doslej še največ mislilo pri svojem delu tudi na mladino, drugod pa so mladinske predstave redke in izjemne. Teh vrzeli ne more trenutno nihče napolniti — tudi ne mladinsko gledališče — saj bi še tako številna gostovanja — kolikor bi bili zmogni gostovati po Sloveniji — bila le občasna, ne pa trajna kulturna in vzgojno-gledališka akcija.

Zanimalo nas je tudi, kakšna gostovanja ima predvidena to gledališče. T. Pavček je dejal, da imajo gostovanja svoj smisel, če so stalna, načrtna — kot stalen abonma v določenem kraju. Doselej mladinsko gledališče ni imelo možnosti za gostovanja (čeprav je bilo dovolj dobre volje pri ansamblu!), pač pa je bila stvar urejena tako, da je mladina iz Kočevja, Kamnika, Litije idr. prihajala na predstave v Ljubljano. »Pred kratkim smo dobili pomoč sklada za pospeševanje kulturnih dejavnosti SRS, in sicer milijon dinarjev za gostovanja po Sloveniji. Znesek, kakor je lepo zaokrožen, ne pomeni mnogo, če računamo, da stane na predstava MG okrog 250 tisoč dinarjev. To pomeni, da ne velja vstopnica le 80 din, kolikor plača obiskovalec, temveč od 500 do 600 din.«

MG, ki je letos opravilo nekaj gostovanj na Vrhniki, Igu, v Trbovljah in v Medvodah, bo v prihodnji sezoni gostovalo v Mariboru, v Ravnah na Koroškem, v Kranju, Kamniku in drugod, kjer so gostovanja že dogovorjena.

— Znano je, da je letošnji repertoar našega gledališča zajel najrazličnejše zvrsti mladinske dramatike, primerne vsem starostnim stopnjam. Kakšen je repertoar za sezono 1964/65?

MG bo začelo naslednjo sezono s krstno predstavo nove slovenske mladinske drame, in sicer z igro Miloša Mikela STRIP STRUP, DENARJA KUP! Drugo domače delo, ki bo uprizorjeno, je prva mladinska igra Smiljana Rozmana ČUDEŽNI PISALNI STROJČEK.

Iz klasične je izbrana komedija JEZICI NI DOHTAR PETELIN neznanega srednjeveškega francoskega avtorja, iz sodobne mladinske literature Grayevega CE-SARJEVEGA SLAVČKA (po Andersenu), peta premiera pa bo izbrana iz naslednjih del: J. Superville ROBINZON, F. Milčinski PTIČKI BREZ GNEZDA (adaptacija), Anouilh PLES TATOV in F. Bevk CRNI BRATJE. Poleg tega bo gledališče poskusilo tudi z izvirnim slovenskim musicalom — če bo v okviru proračuna dovolj sredstev.

— Pogosto opozarjamo na revščino domače mladinske dramatike — namreč, da je ni dovolj. Ali mislite zato v prihodnosti na kakšen javni natečaj?

— Res, ne letos ne lani nismo imeli nobenega dela iz sodobne jugoslovanske mladinske dramatike; kvalitetnih tekstov je tudi v srbski in hrvaški literaturi malo, nekateri res dobri teksti pa so odrsko tako zahtevni, da jim do sedaj še nismo kos. Morda bomo v eni izmed prihodnjih sezon lahko uprizorili »Kapetana Johna Peppelfoksa« Dušana Radoviča, ki je gotovo najboljši sodobni mladinski dramski tekst pri nas nasploh. — Na razpis za izvirna dramska dela pa ne mislimo, ker razpisi zahtevajo denar, kaj prida dobrih tekstov pa nikoli ne prinesejo.

— Kakšne težave ovirajo najgostejšo rast mladinskega gledališča?

— Te so bolj ali manj dobro znane — je rekel T. Pavček, vodja MG. — Sicer pa si lahko predstavljate, kako je odigrati 120 predstav (prihodnje leto naj bi jih bilo 150!) s šestimi igralci! Ali: težave, ki izvirajo iz nejasnosti proračuna oziroma sredstev, s katerimi naj bi razpolagalo gledališče, ali iz delitve gledališke dvorane z mladinskim kinom za odrasle? Pa so to je nekateri izmed težav, ki jih bo moralo premagati mladinsko gledališče, če bo hotelo biti resnično gledališče. Kajpak ob podpori vseh, ki menijo, da je to gledališče nujno potrebno.

M. K.

Fran Bole

V prvih majskih dneh je bil na ljubljanskem Zalah pokopan Fran Bole.

Doma je bil iz Sežane, mladost pa je preživel v Kopru, kjer je 1899. končal učiteljske. Njegovo prvo službeno mesto so bile vavotije v Brkinih, kjer je poučeval 14 let. To je bila doba njegovega uspešnega delovanja: Bole vzgajal učence in jih oblikoval po svoji pedagoški zamisli. Vedel je, kakšno znanje potrebuje kmečka mladina — s svojim širokim poznavanjem kmečkega življenja pa je mnogim stori tudi za izobraževanje odraslih, jim svetoval in pomagal pri reševanju njihovih problemov.

Njegova razrednost, ustrežljivost in skrb za človeka — posebno pa njegova nesebičnost in poštenje — vse to mu je pridobilo zaupanje ljudi v vsem okolju.

V letih 1913 — 1920 je bil Fran Bole nadučitelj v Lokvi na Krasu. Pred prvo svetovno vojno, ko je precej učiteljev na tem področju zavestno stopilo v vrste borbenega proletariata, je bil F. Bole med najkvalitetnejšimi učitelji — socialisti. Od 1920. do 1925. je bil začasni upravitelj v Povlju, po 26 letih službe pa je moral spet v Brkinje na Misljico, dokler ga niso 1927 odpustili iz učiteljske službe.

Ko je prišel F. Bole v Jugoslavijo, so ga namestili v Gornjo Ponikvo v celjskem okraju, nato pa je služboval v Ponikvi v šmarnem okraju — dokler ga niso 1937 upokojili zaradi njegove gospodarske politične dejavnosti. (Po osvoboditvi je tamkajšnja občina imenovala F. Boleta za častnega člana.) Kot upokojenec se je preselil v Maribor — še pred nemško okupacijo pa v Bosno, kjer se je kmalu pridružil partizanom.

Fran Bole se je po osvoboditvi preselil v Ljubljano, obenem pa je pomagal pri političnem delu na nekdanjem Stajerskem in Primorskem. Težka je bila pot F. Boleta, Kierkeho je delal, je pustil globoke sledi svojih korakov. Pri njem sta se beseda in dejanje vedno združevala v eno in se dopolnjevala, zato mu je ljudstvo zaupalo in ga ohranilo v spominu kot idealni lik slovenskega učitelja.

75 let Franca Voglarja

Krožek upokojenih prosvetnih delavcev v Celju je na svojem rednem sestanku (3. junija) proslavil 75-letnico prosvetnega delavca Franca Voglarja, dolgoletnega šolskega upravitelja I. osnovne šole v Celju. Tega jubileja se je udeležilo 34 stanoških tovarišev. O življenjskem liku slavljenca je spregovoril njegov nekdanji sodelavec Lojze Gobec. Leto je med drugim opozoril na trd boj mladega slovenskega učitelja v tedanjem pomembnem Celju. Fran Roš, nekdanji učenc F. Voglarja, je poklonil jubilaru pesniško diplomio v obliki akrostiha. O življenjskem delu slavljenca na prosvetno-pedagoškem področju je govoril tov. Jerin, spomine na šolske dni pa je obudil tov. Festevec.

S. Skočir

Razpis delovnih mest

OSNOVNA ŠOLA V LITLIJI

razpisuje naslednja delovna mesta:
1 učitelja za slovenščino PRU ali P;
2 učitelja za biologijo in kemijo PRU ali P;
1 učitelja za matematiko in fiziko PRU ali P;
2 učitelja za angleščino PRU ali P;
1 učiteljico za telesno vzgojo PRU ali P

Objava velja do zasedbe delovnih mest.

Solski odbor II. gimnazije v Ljubljani, Šubičeva 1

razpisuje za šolsko leto 1964/65 mesto profesorja za kemijo

Osnovna šola Sostro pri Ljubljani

razpisuje prosto delovno mesto za — učitelja matematike, PRU ali P in — učitelja biologije — kemije PRU ali P

Eno družinsko stanovanje v bloku.

Upravni odbor Dijaškega doma Cerklje

razpisuje prosto delovno mesto upravnika doma. Pogoji: prosvetni delavec z višjo ali srednjo izobrazbo, zaželena nekajletna praksa v vzgojnih ustanovah. Družinsko stanovanje zagotovljeno.

I. osnovna šola Domžale razpisuje delovno mesto profesorja ali predmetnega učitelja matematike

Nastop službe 1. sept. 1964. Na razpolago komfortno enosobno družinsko stanovanje v novem bloku. Vseljivo 1. julija 1964.

Ponudbe do 5. julija 1964.

Osnovna šola »Ljuba Sercerja« Ig pri Ljubljani

razpisuje delovno mesto: 1 strokovnjaka za tehnični pouk. — Stanovanja ni. Na podružnici Tomišelj: 2 mesti za razredni pouk. — Samski sobi na razpolago. Razpis velja do zasedbe.

Osnovna šola »Tone Čufar« Jesenice

razpisuje delovno mesto — direktorja

Pogoji: profesor s 6-letno, predmetni učitelj z 8-letno ali učitelj z 12-letno prakso.

Osnovna šola Kidričevo, občina Ptuj, razpisuje delovno mesto predmetnega učitelja (defektologa) za pouk v posebnem oddelku. Prošnje pošljite na osnovno šolo Kidričevo. Razpis velja do zasedbe delovnega mesta.

ZAVID ZA PROSVETNO PEDAGOŠKO SLUŽBO, MARIBOR

Rok prijav na razpis delovnih mest zavoda za prosvetno pedagoško službo Maribor, ki je bil objavljen v Prosvetnem delavcu št. 7 z dne 8. aprila 1964, se podaljšuje do konca junija t. l.

Centralna osnovna šola osmih talcev, Dolenji Logatec, razpisuje prosta delovna mesta:

A) RAVNATELJA

B) — učitelja za matematiko in fiziko, — učitelja za likovni pouk, — učitelja za glasbeni pouk, — učitelja za telesno vzgojo, — učitelja za gospodinjski pouk.

Pogoji:

pod A) profesor s 5-letno prakso ali predmetni učitelj ali učitelj z 10-letno prakso; pod B) predmetni učitelj ali profesor.

Osebnih dohodkov po pravilniku o delitvi osebnih dohodkov. Družinsko stanovanje.

Prošnje z življenjepisom pošljite do 30. junija.

RAZPIS

Na podlagi 65. člena statuta Zavoda za napredek šolstva SRS razpisujemo v skupini za prosvetno pedagoško službo delovni mesti za

— PROSVETNEGA SVETOVALCA ZA GLASBENO VZGOJO in — PROSVETNEGA SVETOVALCA ZA LIKOVNO VZGOJO

Pogoj za sprejem v službo: ustrezna visoka izobrazba in najmanj 10 let uspešne prakse v prosvetni stroki. Razpis velja do zasedbe delovnih mest. Pravilno kolkovane prošnje z vsemi podatki je treba poslati na naslov: Zavod za napredek šolstva SRS, Ljubljana, Poljanska cesta 28

RAZPISNA KOMISIJA

ZAVODA ZA NAPREDEK ŠOLSTVA SRS

ROMAN O SHAKESPEAROVEM ŽIVLJENJU IN DELU

ZALOŽBA MLADINSKA KNJIGA
LJUBLJANA, Titova 3

se je pridružila ostali svetovni kulturni javnosti ob Shakespeareov letu in izdala v elitni knjižni zbirki LEVSTIKOV HRAM knjigo

CLARE — LONGWORTH CHAMBRUN:

MOJ VELIKI PRIJATELJ SHAKESPEARE

Knjiga je napisana po spominih, ki jih je zapustil igralec Kraljevske akademije John Lacy — Shakespeareov sodobnik. Naročniki zbirke LEVSTIKOV HRAM prejmejo knjigo po pošti.

V zbirki LEVSTIKOV HRAM izidejo v l. 1964 še:

WILLI BREDEL:

SORODNIKI IN ZNANCI — trilogija:

— Očetje
— Sinovi
— Vnučki

Vse, ki se še želijo naročiti na zbirko, prosimo, da to stori čimprej v najbližji knjigarni ali direktno pri Prodajnem oddelku založbe Mladinska knjiga, Ljubljana, Titova 3. Za naročnike vseh štirih knjig znaša letna naročnina 6000 din (ppl.), 7200 din (cpl.) 8800 din (plus.) — plačljivo v 10-mesečnih obrokih.

Cena knjigi MOJ VELIKI PRIJATELJ SHAKESPEARE je:

1. 900 dinarjev (polplatno)
2. 300 dinarjev (celoplatno)
3. 600 dinarjev (polusnje)

Dobite jo v vseh knjigarnah.

Osnovna šola Zvonka Runka, Ljubljana, Gasilska 17, razpisuje prosto delovno mesto 1 učitelja matematike in fizike, P ali PRU.

Prijave morajo vsebovati:

a) osebne podatke (pri poročenih tudi deklarsko ime), rojstno ime, leto rojstva in stan;

b) strokovno kvalifikacija: dovršene šole, usposobljenost za pouk, strokovni izpit, službeno dobo, posebno prakso;

c) življenjepis: osebne podatke, potek službovanja, izveščalsko udeleževanje;

d) oceno šole.

Navedeno mesto je razpisano brez stanovanja. Osebnih prejemkov bo dobival po pravilniku o delitvi osebnih dohodkov osnovne šole Zvonka Runka.

Iz Samopomoči PZDS

V torek 26. maja so pokopali tov. Franca Vrhovnika, profesorja v pok. Pokojnik je opravljal dolga leta posle člana nadzornega odbora bivše Proforske Samopomoči in nekaj let pri Samopomoči prosvetnih in znanstvenih delavcev Slovenije. Letos ga je bolezen priklenila na dom in mu zabranila nadaljnje delovanje v humanitarni stanovski organizaciji, ki mu je bila tako pri srcu.

Kakor je bil vreden in zanesljiv delavec na vseh položajih, ki jih je zavzemal v življenju, tako je tudi v Samopomoči skrbno zasledoval njeno delovanje. Članstvo mu bo ostalo za njegov trud hvaležno in ga obdržalo v trajnem spominu.

Njegovo mesto v upravi Samopomoči je prevzel tov. Janko Leskošek, prosvetni inšpektor v pokopu.

Seminar za plesni in družabni pouk

Na osnovnih šolah imamo že glasbeno, likovno, tehnično in v zadnjem času tudi filmsko vzgojo. Plesni in družabna vzgoja pa je še do določa zanemarljiva. Mladina si plesa želi in bolje je, če plesne šole pod vodstvom vzgojitelja kot pa v raznih lokalih, kjer je ples vse kaj drugega kot kulturna zabava. Potrebo po plesni in družabni vzgoji mladine poudarjata tudi Zveza prijateljev mladine in mladinska organizacija. Zato je prav, da se dekleta in fantje nauče osnov družabnega plesa že do zaključka obveznega šolanja, pozneje v srednji ali strokovni šoli pa znanje s tega področja še dopolnjujejo.

Z željo, da bi plesni pouk na šolah dobil pravilno mesto v vzgojnih prizadevanjih in pomagal pri razvoju takih moralnih kvalit, ki so v skladu s socialistično-vzgojnimi načeli, namerava zavod Pionirski dom, oddelk za družbeno vzgojo, organizirati seminar za plesni in družabni pouk mladine. Tega seminarja naj bi se prvenstveno udeležili učitelji in profesorji telesne vzgoje, izjemoma lahko tudi drugi učitelji, ki imajo veselje za to vrsto dejavnosti. Program seminarja bo obsegal: osnove sodobnega lepega obnašanja, določena poglavja iz psihologije, pedagogike in zgodovine plesa ter osnove standardnih, latinsko-ameriških in modnih družabnih plesov, ki pridejo v poštev za pouk v višjih razredih osnovne šole ter v srednjih in strokovnih šolah.

Seminar se bo začel 31. avgusta 1964 in bo trajal do vključno 5. septembra. Stroške za organizacijo seminarja in predavatelje krije zavod Pionirski dom, stroške za bivanje v Ljubljani v času seminarja pa nosi vsak udeleženec sam ali šola, ki ga pošilja.

Ker organizator namerava obravnavati družabni ples predvsem z vzgojnega stališča, želi, da se prijavi čim več udeležencev. Poimenske prijave z navedbo šolskega zavoda in naslovom stanovanja je treba poslati na naslov:

Zavod »Pionirski dom« Ljubljana, Trg VII. Kongresa ZKJ št. 1. S. Kristan

Stane Časl

Letošnjega 4. maja je umrl šolski upravitelj v Žižah Stane Časl. — Rodil se je l. 1913 v Žižah, prijazni vasi na Dravinjskem polju, nedaleč od Slovenskih Konjic. Tu, v domačem kraju, kjer je bilo njegovo drugo službeno mesto, je nasledil očeta-upravitelja in ostal vse do smrti. Njegovo delo se je zrcalilo ne le v šolstvu, ampak tudi pri splošnem kulturnem dvigu kraja, v katerem je služboval. Zaradi uspešnih pedagoških in metodskih postopkov S. Časla je bila osnovna šola Žiže že ob začetku sedanjih šolske reforme določena za poizkusno. Svoje bogate izkušnje je nesebično posredoval tudi mlajšim učiteljem oziroma sodelavcem na šoli, ali pa širšem krogu — na seminarjih. Zaradi udeleževanja v ljudsko prosvetni dejavnosti so ga izvolili za predsednika občinskega sveta svobod in prosvetnih društev.

S humanostjo, prizadevnostjo in svojim vsestranskim delom si je postavil S. Časl spomenik pravega ljudskega učitelja in prosvetnega delavca, ki ga bomo težko pogrešali.

L. P.

»PROSVETNI DELAVEC«

List izdaja republiški odbor Službata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije — Izdaja štirinajstrednjo med šolskim letom — Urejuje uredniški odbor — Odgovorni urednik Drago Ham — Naslov uredništva: Ljubljana, Kopitarjeva 2, telefon 33-723 int. 363 — Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1, telefon 22-284 — Poštni predal 355-VII — Letna naročnina 600 din, za šole in ustanove 1200 din — Št. tek računa 600-14/608-16 — Tiska CZP »Ljudska pravica«

Knjige za vsakogar, tudi za Vas!

Ob napovedi prvega letnika knjižne zbirke PLANET je Cankarjeva založba obljubila, da bodo knjige nove zbirke za vsakogar resnično zanimive in vabljive. Naročniki in bralci so se o izpolnjevanju naše obljube lahko sami prepričali, saj so knjige povsod zbudile veliko zanimanje in so bile lepo sprejete.

Za tretjo serijo knjižne zbirke PLANET je Cankarjeva založba pripravila pet mikavnih knjig, od tega kar tri izvirna dela. Knjige bodo z razumljivo besedo spregovorile o stvareh, ki so nam blizu in bi radi o njih zvedeli kaj več. Po novih knjigah bodo predvsem radi segli prosvetni delavci, ljudje, ki jih zanima narava s svojimi naravnimi pojavi, dijaki, študentje in sploh mladina. Nove knjige bo morala vsekakor naročiti tudi vsaka šolska in ljudska knjižnica.

Vseh pet knjig okusne vezave in opreme bo obsegalo okrog 1500 strani, nekatere med njimi bodo bogato ilustrirane. Naročnina na celotno zbirko znaša 7500 dinarjev in je plačljiva v desetih mesečnih obrokih po 750 dinarjev.

Naročite se na zbirko čimprej, vsekakor še pred začetkom počitnic, da si boste zagotovili redno prejetje knjig! Prva knjiga (Zmote in resnice o spominu) je za naročnike že pripravljena.

V tretji seriji zbirke PLANET bodo izšle te knjige:

Hunter: ZMOTI IN RESNICA O SPOMINU

Vprašanja, ki so v zvezi s spominom, človeštvo že dolgo zanimajo, še zlasti pa je spomin v središču pozornosti danes. Zato bo zgoščeno, vendar pregledno in jasno napisana knjiga dobrodošla vsem, ki so »odvisni« od spomina: dijakom, študentom, vzgojitelji, izobražencem. Knjiga najprej ugotovi, kaj je spomin, nato pa govori o memoriranju, o vzrokih pozabljanja, o spominjanju zgod in dogodkov, o predstavljanju, izboljševanju spomina, vajah v memoriranju ipd.

Žener: AKVARIJ

Čedalje več je ljubiteljev narave, ki imajo akvarij v svojem stanovanju. Akvarij je postal nepogrešljivo učilo v šoli. Sodobni psihologi priporočajo akvarij tudi za rekreacijo utrujenega človeka. Ženerjeva knjiga, prvo delo te vrste pri nas, bo vsem, ki se zanimajo za akvarij in življenje v njem, razložila vse, kar je nujno potrebno vedeti: od izdelave akvarija do vzdrževanja živih bitij v njem.

Ribarič: ZEMLJA SE JE STRESLA

Kako in zakaj nastane potres? Kakšne so posledice potresov? Katere stavbe potres bolje prenesejo? Kako graditi hiše, da bomo varni v njih tudi ob potresih? Je mogoče potres napovedati? Kako se pred potresom vedejo živali? Kaj pravi o potresih znanost — seizmologija? Na vsa ta in podobna vprašanja, ki človeštvo mučijo morda prav tako kot vprašanje vojne ali miru, bo odgovorila knjiga »Zemlja se je stresla«, ki jo je napisal naš vodilni seizmolog dr. Vladimir Ribarič.

Likar: SKRITI PRIJATELJI ČLOVEKA

Knjiga posega na področje biotehnike in je v celoti uspešna aplikacija najmodernejših izsledkov mikrobiologije na agrikulturo, tj. obdelovanje rodovitne zemlje. Usodna povezanost rodovitne zemlje z življenjem njene mikroflore in favne je središče te zanimive in poučne knjige, ki jo bodo s pridom uporabljali vsi učitelji in predavatelji naravoslovja ter še posebej izobraževalci kmetijskega kadra.

Saparina: KIBERNETIKA V NAŠEM TELESU

Bralce dnevnega tiska skoraj vsak dan presenečajo senzacionalne novice iz kirurških dvoran o zamenjavi človeških organov z izdelki sodobne tehnike. Kibernetika je postala gotovo najbolj atraktivna veja moderne kirurgije. Jelena Saparina je zbrala potrebno gradivo in napisala knjigo, ki nam bo o kibernetiki, čudežu 20. stoletja, razkrila prenekatero skrivnost.

Prosimo, to odrezite, čitljivo izpolnite in pošljite v kuverti na naš naslov: Cankarjeva založba, Ljubljana, Kopitarjeva 2/II, p. p. 201/IV. Nalepite znamko za 25 din!

NAROČILNICA

Podpisani (a) _____, poklic _____,

zaposlen (a) pri _____,

stanujoč (a) _____,

pošta _____,

se nepreklicno naročam na tretjo serijo zbirke PLANET, v kateri bodo izšle knjige: Hunter: Zmote in resnice o spominu, Žener: Akvarij, Ribarič: Zemlja se je stresla, Likar: Skriti prijatelji človeka, Saparina: Kibernetika v našem telesu.

Naročnina za vseh pet knjig v znesku 7500 din

— bom poravnal naenkrat

— bom plačeval (a) v _____ mesečnih obrokih po _____ din, in sicer takoj po prejemu položnic. (Ustrezno podčrtajte!) Najmanjši obrok je 750 din.

Dne _____ 1964

Podpis, za pravne osebe tudi pečat